

**UCHWAŁA NR XXVI/168/13
RADY GMINY BUCZKOWICE**

z dnia 30 stycznia 2013 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
na lata 2013 – 2018**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1591 z późn. zm.) w związku z art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz.1362 z późn. zm.)

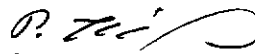
**Rada Gminy Buczkowice
postanawia:**

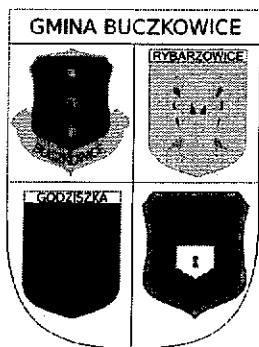
§ 1. Uchwalić Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2013-2018 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy i Kierownikowi GOPS w Buczkowicach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Piotr Żadło

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BUCZKOWICE
NA LATA 2013 - 2018

Opracowanie własne: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach

Buczkowice, styczeń 2013 r.

SPIS TREŚCI:

Wstęp	str. 3
I. Pomoc społeczna – diagnoza, zasoby, ich rola w tworzeniu stosownych rozwiązań.	
I.1. Misja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	str. 4
I.2. Charakterystyka gminy Buczkowice.	str. 5
I.3. Instytucja pomocy społecznej – zadania samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.	str. 6
I.4. Wskazówki ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego.	str. 7
II. Obszary strategiczne.	
II.1. Diagnoza i analiza problemów społecznych w gminie Buczkowice.	str. 8
II.1.a) Analiza demograficzna mieszkańców Gminy Buczkowice.	str. 8
II.1.b) Liczba osób i rodzin objętych pomocą w latach 2008 – 2012	str. 9
II.1.c) Rozkład dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2009 – 2012	str. 10
II.1.d) Struktura wydatków na lata 2009 – 2012	str. 11
II.1.e) Wydatki w 2012 roku na podstawie zadań zleconych i własnych Gminy Buczkowice.	str. 12
II.2. Charakterystyka problemów społecznych.	str. 13
II.2.a) Bezrobocie.	str. 13
II.2.b) Ochrona macierzyństwa.	str. 19
II.2.c) Niepełnosprawność.	str. 21
II.2.d) Długotrwała choroba.	str. 24
II.2.e) Ubóstwo.	str. 26
II.3. Inne dysfunkcje w rodzinach klientów pomocy społecznej w Buczkowicach.	str. 28
II.3.a) Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.	str. 28
II.3.b) Uzależnienie od alkoholu.	str. 30
II.3.c) Przemoc w rodzinie.	str. 32
II.3.d) Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.	str. 33
II.3.e) Bezdolność.	str. 33
II.3.f) Narkomania.	str. 33
III. Ocena	str. 35
III.1. Konkluzje wynikające z diagnozy i analizy problemów społecznych.	str. 35
III.2. Zasoby Gminy Buczkowice mogące być wykorzystane do rozwiązywania problemów społecznych.	str. 37
III.3. Deficyty w Gminie Buczkowice utrudniające rozwiązywanie problemów społecznych.	str. 38
III.4. Cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	str. 39
III.4.a) Cel główny.	str. 39
III.4.b) Cele szczegółowe.	str. 39
III.4.c) Kierunki działań.	str. 39
III.5. Monitorowanie i ocena Strategii.	str. 40
Spis tabel oraz wykresów zawartych w części II niniejszego opracowania.	str. 41
Spis materiałów źródłowych zawartych w Strategii.	str. 42

Wstęp

Pomoc społeczna domyka system zabezpieczenia społecznego i jest adresowana do kręgu osób (głównie do grup szczególnego ryzyka) próbując przeciwdziałać znaleźnieniu się ich poniżej progu bezpieczeństwa socjalnego.

Są w tym pakiecie działania doraźne, programy wspomagające czy ratunkowe, uruchamiane i realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości.

Praca socjalna winna uruchamiać zasoby społeczności na rzecz zaspokojenia potrzeb i wywołania zmian służących poprawie skuteczności działania. Jest to zawodowa działalność służąca identyfikacji, minimalizowaniu lub usuwaniu nierównowagi między jednostką, a jej społecznym otoczeniem, oraz odzyskaniu potencjału własnego jednostek czy grup społecznych.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie lokalnym, jak i rodziny czy jednostki) wymaga diagnozowania problemów w skali gminy, opracowania założeń polityki społecznej gminy oraz przystosowania istniejącej infrastruktury pomocowej do minimalizowania negatywnych skutków przemian społeczno – gospodarczych oraz do wspomagania mechanizmów przystosowania społecznego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach realizuje zadania własne gminy i zlecone gminie do wykonania. Pierwsze – finansowane są z budżetu gminy, drugie – z budżetu państwa. Formy zadań to pomoc środowiskowa i pomoc instytucjonalna.

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. /Dz.U.Nr 175 poz.1362 z późniejszymi zmianami/ zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Buczkowice została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiska lokalnego Gminy Buczkowice przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane uzyskane z instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie gminy Buczkowice oraz instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo. Stanowi podstawę do podejmowania działań mających na celu wywołanie pozytywnej zmiany w społeczności lokalnej Gminy Buczkowice. Strategia jest koncepcją systemowego działania poprzez sformułowanie długookresowych celów, określenie posiadanych zasobów oraz środków niezbędnych do jej realizacji. Swoistym celem strategii jest rozwiązywanie ważnych dla Gminy Buczkowice problemów społecznych.

I. POMOC SPOŁECZNA – diagnoza, zasoby, ich rola w tworzeniu stosownych rozwiązań

I.1. MISJA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wszystkich programów i projektów, budowanych dla osiągnięcia celów tej Strategii, konieczne jest uwzględnienie Zasad Konstytucyjnych, a więc równości wobec prawa, obowiązków oraz równego traktowania wszystkich obywateli, pomocniczości jako tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin, dobra wspólnego – dążenie do rozwijania warunków umożliwiających pełny rozwój mieszkańcom gminy.

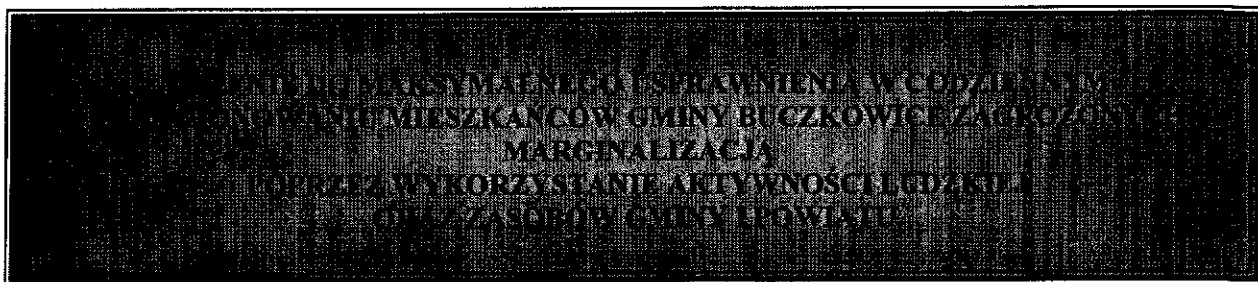
We wszystkich programach i projektach budowanych w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, uczestnikami muszą być najważniejsze dla człowieka grupy oparcia społecznego: rodzina (rodzice, rodzeństwo, dzieci, krewni), przyjaciele, sąsiedzi, koledzy z pracy i szkoły, organizacje nieformalne i formalne (grupy wsparcia, stowarzyszenia, partie polityczne ...), profesjonaliści (nauczyciele, kościół, lekarze), punkty usługowe (ośrodek pomocy społecznej, dom pomocy społecznej ...).

W trudnych sytuacjach życiowych osoba czy rodzina powinna uzyskać pomoc w tych grupach oparcia społecznego. Przy czym najważniejszą grupą oparcia powinna być rodzina, potem środowisko czy szeroko pojęta społeczność. Pomoc instytucjonalna (punkty usługowe) powinna wspierać osobę czy rodzinę w jej trudnej sytuacji życiowej w ostateczności, czy też jako uzupełnienie pomocy świadczonej przez najbliższych i środowisko.

Ponadto systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej.

Mając na uwadze powyższe stwierdzenia dochodzimy do momentu sformułowania misji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Buczkowice, a jest nią:

MISJA STRATEGII

I. 2. CHARAKTERYSTYKA GMINY BUCZKOWICE

Gmina Buczkowice zajmuje obszar o powierzchni 19,33 km², we wschodniej części Beskidu Śląskiego. Jest to część płaskowyżu Kotliny Żywieckiej, obniżająca się stopniowo w kierunku Jeziora Żywieckiego i rzeki Soły.

Gmina położona jest w odległości około 12 km od Bielska – Białej i 10 km od Żywca. Bezpośrednio graniczy z ośrodkiem sportów zimowych - Szczyrk. Rozciąga się wzdłuż rzeki Żylicy, w odległości około 3 km od Jeziora Żywieckiego. Gmina Buczkowice charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową.

W skład gminy wchodzi sołectwa: Buczkowice, Godziszka, Kalna i Rybarzowice.

Historia Gminy Buczkowice sięga do XVI wieku (wg źródeł pisanych), kiedy to rozpoczyna się proces osadnictwa koczujących pasterzy, wtedy to powstały wsie zarębne takie jak: Buczkowice, Godziszka, a potem Kalna.

W połowie XIX wieku na terenach dzisiejszej gminy Buczkowice zaczął rozwijać się przemysł. Swoją działalność rozpoczęły młyny, tartaki, fabryki związane z przemysłem włókienniczym, fabryki wyrobów drzewnych.

Obecne miejscowości należące dziś do Gminy Buczkowice przekształciły się w region turystyczny, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą.

Na terenie gminy istnieją liczne obiekty zabytkowe, znajdujące się pod ochroną konserwatorską, a wśród nich na uwagę zasługują:

- najstarsza kapliczka w Buczkowicach wzniesiona w 1816 roku,
- liczne obiekty sakralne,
- kilkadziesiąt mieszkalnych domów drewnianych zrębowych z XIX wieku we wszystkich sołectwach.

Obecnie każde sołectwo ma własny kościół parafialny. W każdym sołectwie funkcjonują zespoły szkół podstawowych i gimnazjum. W Buczkowicach istnieje możliwość kształcenia na poziomie szkoły średniej – liceum. W sołectwach: Buczkowice, Godziszka, Rybarzowice, a także w Kalnej najmłodsze dzieci mogą uczęszczać do oddziałów przedszkolnych. Mieszkańcy gminy korzystają z opieki medycznej Gminnego Ośrodka Zdrowia w Buczkowicach oraz jego filii w Rybarzowicach.

Na terenie gminy działalność kulturalną i społeczną prowadzą Gminny Ośrodek Kultury w Buczkowicach, Gminna Biblioteka Publiczna w Buczkowicach, Towarzystwo Społeczno – Kulturalne „Zagroda” oraz Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Rybarzowice. Swoją działalność prowadzą również koła emerytów i rencistów w Rybarzowicach i Godziszce oraz Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „NADZIEJA” w Buczkowicach.

Współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z wieloma podmiotami rozszerza ofertę stosownych form i środków pomocy na rzecz beneficjentów pomocy społecznej z naszej gminy.

Mapa powiatu bielskiego

I. 3. INSTYTUCJA POMOCY SPOŁECZNEJ - ZADANIA SAMORZĄDU GMINY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Artykuł 2 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U.Nr 175 poz.1362 z późniejszymi zmianami) wyjaśnia nam pojęcie czym jest instytucja pomocy społecznej.

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.”

Działania pomocy społecznej są formalnie zorganizowane. Jako instytucja zatrudnia ona wyspecjalizowany personel, realizujący jej cele i zadania w jasno określonych strukturach organizacyjnych.¹

Usługi pomocy społecznej mają charakter sformalizowany, wyznaczany przez precyzyjne kryteria, które dotyczą formalno – prawnych warunków, jakie ewentualny świadczeniobiorca powinien spełnić aby móc uzyskać określoną pomoc.

Usługi i świadczenia pomocy społecznej wyróżniają się regularnością udzielania pomocy przez wyspecjalizowanych, pełnoetatowych pracowników w ramach formalnych instytucji.²

Instytucja pomocy społecznej świadczy usługi bezpośrednie, to znaczy przeznaczone dla konkretnych jednostek lub rodzin. Poprzedzone jest to procesem identyfikacji potrzeb, zdiagnozowaniem sytuacji potrzebujących osób i opracowaniem adekwatnego i optymalnego planu pomocy.³

Artykuł 3 wspomnianej wyżej ustawy precyzuje celowość niesienia pomocy.

Cele pomocy społecznej odnoszą się do osiągania wyższego poziomu społecznego funkcjonowania jednostek, rodzin lub grup społecznych i dotyczą:

- 1) promocji pozytywnych i pożądaných przez system społeczny sposobów funkcjonowania jednostek, rodzin lub grup społecznych;
- 2) zapobiegania powstawaniu trudnych sytuacji życiowych i problemów społecznych;
- 3) pomocy jednostkom, rodzinom, grupom społecznym w rozwiązywaniu ich problemów;
- 4) wspierania i dostarczania pomocy tym, którzy samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć własnych trudności i problemów.⁴

Gmina i powiat, obowiązane zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej, nie mogą odmówić pomocy osobie potrzebującej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej określone w Ustawie o pomocy społecznej jako zadania własne gminy w tym również te o charakterze obowiązkowym jak też zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.⁵

¹ Tomasz Kaźmierczak, Marta Łuczyńska „Wprowadzenie do pomocy społecznej” BPS „Śląsk” s.68

² tamże s.68

³ tamże s.70

⁴ tamże s.80

⁵ Art.17, art.18 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. / Dz.U.Nr 175 poz.1362 z późniejszymi zmianami /

I. 4. WSKAZÓWKI ZE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU BIELSKIEGO

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego zaprezentowano diagnozę i analizę problemów społecznych w powiecie, w tym również w poszczególnych gminach tego powiatu.

Do celów szczegółowych przyjętych w strategii należy:

- 1) Zapewnienie niezbędnego wsparcia rodzinom i dzieciom w powiecie bielskim.
- 2) Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości pełnego funkcjonowania w społeczności lokalnej i zaspokajania potrzeb.
- 3) Zwiększenie szans mieszkańców powiatu do prawidłowego funkcjonowania na rynku pracy.
- 4) Tworzenie warunków sprzyjających samowystarczalności osób przewlekle chorych i starszych.
- 5) Tworzenie warunków readaptacji społecznej dla osób i grup wykluczonych ze społeczeństwa i zagrożonych marginalizacją.

Uznano, że dla realizacji celów strategicznych konieczne będzie:

- ustawiczne szkolenie kadry pomocy społecznej w zakresie pracy z różnymi kategoriami klientów i rozwiązywania ważnych kwestii społecznych,
- pozyskiwanie do współpracy organizacji społecznych w zakresie rozpoznawania potrzeb i oczekiwań mieszkańców powiatu oraz ich zaspokajania,
- tworzenie konkretnych programów pomocowych i pozyskiwanie funduszy na ich realizację w tym również ze środków Unii Europejskiej,
- stałe monitorowanie i okresowa ocena zadań realizowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, a także informowanie instytucji i organizacji oraz społeczność lokalną o wynikach podejmowanych działań,

Aby działania podejmowane dla rozwiązania problemów społecznych były skuteczne, muszą one być realizowane na trzech płaszczyznach:

- profilaktyki
- wczesnej interwencji
- łagodzenia skutków⁶

⁶ Opracowano na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego w Obszarze pomocy Społecznej na lata 2002 – 2015, przyjętej przez Radę Powiatu w Bielsku- Białej uchwałą z dnia 16 maja 2002 roku

II. Obszary strategiczne.

II. 1. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE BUCZKOWICE

a) Analiza demograficzna mieszkańców Gminy Buczkowice.

Według danych statystycznych teren Gminy Buczkowice zamieszkiwało:

Stan na dzień 31.12.2010 r. – 10.781 w tym: 5.519 mężczyzn i 5.262 kobiet

Stan na dzień 31.12.2011 r. – 10.845 w tym: 5.302 mężczyzn i 5.543 kobiet

Stan na dzień 31.12.2012 r. – 10.891 w tym: 5.315 mężczyzn i 5.576 kobiet

Na podstawie w/w danych stwierdza się, że liczba mieszkańców Gminy Buczkowice systematycznie wzrasta. Przyrost ten spowodowany jest nie tylko przyrostem naturalnym lecz również ruchami migracyjnymi ludności, zwłaszcza z uboższych terenów Polski.

Liczba ludności z podziałem na sołectwa:

Lata	Buczkowice	Rybarzowice	Godziszka	Kalna	Ogółem
2010	4269	3453	2240	819	10781
2011	4309	3454	2241	841	10845
2012	4337	3449	2258	847	10891

Tabela Nr 1 Liczba ludności z podziałem na sołectwa lata 2010 - 2012

Źródło: Dane Wydziału Ewidencji Ludności UG w Buczkowicach

Gmina Buczkowice swoim obszarem obejmuje cztery sołectwa: Buczkowice, Rybarzowice, Godziszkę i Kalną.

Liczba ludności z podziałem na wiek:

Lata	Dzieci		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny		Ogółem
	M	K	M	K	M	K	
2010	1192	1110	3508	3278	562	1131	10781
2011	1182	1104	3551	3287	569	1152	10845
2012	1164	1095	3571	3300	580	1181	10891

Tabela Nr 2 Liczba ludności z podziałem na wiek za lata 2010 - 2012

Źródło: Dane Wydziału Ewidencji Ludności UG w Buczkowicach

Według metodologii Głównego Urzędu Statystycznego w wieku poprodukcyjnym znajdują się:

- mężczyźni w wieku 65 lat i więcej,
- kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Na podstawie wykazanych danych statystycznych obserwuje się nieznaczny spadek ilości urodzeń dzieci. Jednakże obserwuje się wzrost ilości osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost ilości osób w wieku poprodukcyjnym. Nadal największą grupę osób stanowią osoby w wieku produkcyjnym ta grupa właśnie jest głównym odbiorcą świadczeń pomocy społecznej.

Po uwagę również należy wziąć fakt, iż na terenie Gminy Buczkowice pozostają osoby bez meldunku, które niejednokrotnie są odbiorcami pomocy społecznej.

b) Liczba osób i rodzin objętych pomocą w latach 2008 – 2012.

ROK	Liczba rodzin objętych pomocą finansową	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób którym przyznano decyzję świadczenie
2008	178	691	350
2009	195	619	342
2010	166	504	274
2011	146	435	247
2012	153	427	247

Tabela Nr 3 Liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową w latach 2008 - 2012

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS za lata 2008, 2009, 2010, 2011, 2012

Analiza powyższej tabeli wskazuje na wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej do 2009 roku, natomiast od 2010 roku nastąpił nieznaczny spadek liczby odbiorców. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację miały nie zmieniające się kwoty kryterium dochodowego ustalone w 2006 roku w stosunku do podwyższanych chociażby minimalnych kwot wynagrodzeń z pracy, tym samym coraz mniej osób, rodzin mogło zakwalifikować się do kryterium pomocy społecznej, które jest jednym z warunków udzielania pomocy finansowej.

17 lipca 2012 r. Rada Ministrów przyjęła rozporządzenie w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej. Nowe kwoty kryteriów weszły w życie w dniu 1 października 2012 r. Rozporządzenie podaje następujące kwoty:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 542.00
- dla osoby w rodzinie – 456.00

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach mając na względzie wiodące w systemie pomocy społecznej, przepisy prawne Ustawy o pomocy społecznej, prowadzi szeroko rozumianą pracę socjalną udzielając pomocy z zakresu: wsparcia finansowego, pomocy rzeczowej w formie pokrycia kosztów zakupu opału, leków, odzieży, artykułów żywnościowych, wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych, różne porady i pomoc w dotarciu do różnych specjalistów, pomoc psychologiczna, praca na rzecz środowiska lokalnego.

Na pomoc finansową składają się zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, zasiłki celowe specjalne, zasiłki w postaci pokrycia kosztów zakupu gorącego posiłku w szkołach.

Pracownicy socjalni prowadzą również procedury umieszczania osób starszych w domach pomocy społecznej, co również związane jest z partycypowaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w kosztach pobytu mieszkańców w DPS.

Ponieważ na terenie Gminy Buczkowice nie ma placówek typu wsparcia dziennego, tutejszy Ośrodek współpracuje i korzysta z zasobów Powiatu Bielskiego między innymi kierując osoby niepełnosprawne do Środowiskowych Domów Samopomocy.

Niezwykle pozytywnym efektem dotychczasowych działań tut. Ośrodka Pomocy było zainicjowanie powstania Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin o wdzięcznej nazwie „Promyk” Stowarzyszenie to powstało przede wszystkim przy udziale rodzin, które mają dzieci niepełnosprawne oraz ich przyjaciół, którym zależy na jak najlepszym udziale osób niepełnosprawnych w życiu codziennym. Końcem 2010 roku w związku z wejściem nowych przepisów prawnych dotyczących przemocy w rodzinie, został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie. Zespół ten reprezentują specjaliści z różnych dziedzin mający za zadanie we współpracy z pracownikami socjalnymi, zdiagnozować i eliminować skutki przemocy w rodzinie.

Ważnym zadaniem zrealizowanym w 2012 r. przez tut. Ośrodek Pomocy Społecznej była zmiany bazy lokalowej pod kątem likwidacji barier architektonicznych i lepszej dostępności dla klientów.

Rodziny, które korzystały ze wsparcia pomocy społecznej, znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z różnych przyczyn. Wśród tych przyczyn (dysfunkcji) wymienić należy przede wszystkim: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, bezdomność oraz trudności w adaptacji społecznej osób po opuszczeniu przez nich zakładu karnego. Zauważyć należy, że w wielu rodzinach występuje więcej niż jedna dysfunkcja. Wśród rodzin objętych pomocą są również rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z kilku przyczyn – są więc rodzinami wieloprogowymi.

c) Rozkład dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2009 – 2012.

Dysfunkcja	Rodziny korzystające z pomocy 2009 rok		Rodziny korzystające z pomocy 2010 rok		Rodziny korzystające z pomocy 2011 rok		Rodziny korzystające z pomocy 2012 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	29	42	16	22	82	202	82	206
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezrobocie	93	303	77	242	80	248	90	279
Potrzeba ochrony macierzyństwa:	67	351	44	239	34	189	32	175
w tym wielodzietność	45	267	34	197	30	170	30	165
Długotrwała choroba	57	148	47	130	47	116	45	101
Niepełnosprawność	67	183	55	132	49	122	53	118
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	112	34	118	29	104	24	81
Przemoc w rodzinie	2	9	2	8	0	0	1	2
Alkoholizm	7	13	3	8	6	14	11	28
Narkomania	1	1	0	0	1	1	1	1
Trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego	5	9	3	3	3	3	1	1
Bezdomność	2	2	1	1	3	3	1	1
Zdarzenie losowe	1	3	1	1	0	0	1	7
Sytuacja kryzysowa	1	1	1	1	2	8	3	9

Tabela Nr 4 Rozkład dysfunkcji wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w latach 2009-2012
Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2009, 2010, 2011, 2012

Jak wynika z tabeli, największa liczba rodzin objętych pomocą to rodziny borykające się z problemem bezrobocia. W ubiegłych latach bezrobocie również było dominującą dysfunkcją. Drugą w kolejności dysfunkcją i tu nastąpiła zmiana, jak wynika z danych statystycznych z lat 2004 – 2006 zawartych w dokumencie poprzedniej strategii, było ubóstwo, jednak powyższa tabela obejmująca lata 2009 – 2012 wskazuje na to, iż obecnie większą potrzebę wspomagania stanowi grupa kwalifikowana jako „ochrona macierzyństwa w tym wielodzietność”, a także rodziny niepełne. Są to rodziny wieloosobowe lub rodziny z jednym tylko rodzicem, w szczególności z małymi dziećmi. Rodziny te cechuje trudna sytuacja materialna spowodowana niskimi dochodami lub też brakiem dochodów szczególnie tych osób, które sprawują opiekę nad dziećmi.

Nadal znaczącym problemem Gminy Buczkowice jest również niepełnosprawność klientów pomocy społecznej oraz długotrwała choroba, która jest przyczyną trudnej sytuacji życiowej rodzin.

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrastająca liczba rodzin borykających się z problemem bezradności w procesie opiekuńczo – wychowawczym, co z kolei negatywnie wpływa na ogólne funkcjonowanie i kondycję rodziny.

Zauważyć należy, że w ostatnim czasie wzrosła też liczba klientów u których głównym powodem ubiegania się o pomoc z OPS jest ubóstwo czyli stan, w którym jednostce bądź grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych w danej społeczności za niezbędne, co wskazuje na fakt, że pogarsza się kondycja finansowa rodzin i osób zamieszkujących teren Gminy Buczkowice.

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin należy nadużywanie alkoholu wśród klientów pomocy społecznej. Problem ten wymaga dalszych działań pomocowych skierowanych do tej grupy osób nie tylko uzależnionych ale i współuzależnionych – jest to praca skierowana na całą rodzinę.

Poważnym problemem, który także występuje na terenie gminy, a który wymaga specjalistycznej pomocy jest przemoc w rodzinie. Problem ten nie jest znaczący ze względu na jego rozmiar lecz długotrwały jest proces powrotu do prawidłowego funkcjonowania członków rodziny.

Z danych pomocy społecznej wynika, że najmniej znaczącymi problemami, które jednak pojawiają się w naszej gminie są: bezdomność, narkomania, trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenia losowe czy interwencje kryzysowe.

Ta stosunkowo mała liczba występujących problemów we wskazanym wyżej zakresie może wskazywać również na ukryte występowanie problemów w środowisku lokalnym.

d) Struktura wydatków na lata 2009 – 2012:

ROK	Kwota wydatkowanych świadczeń
2009	261.194
2010	407.658
2011	383.748
2012	462.259

Tabela Nr 5 Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach na lata 2009 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2009, 2010, 2011 i 2012

e) Wydatki w 2012 roku na podstawie zadań własnych gminy Buczkowice.

■ świadczenia:	
- zasiłki stałe	93.283,59
- zasiłki okresowe	23.600,88
- zasiłki celowe	62.402,12
- zasiłki celowe specjalne	16.493,50
■ Program wieloletni Pomoc państwa w zakresie dożywiania	79.172,34
w tym dotacja z budżetu wojewody	44.412,34
- obiady dla dzieci w szkole	41.561,50
- zasiłki celowe na zakup żywności	19.680,00
- pomoc w formie zakupu artykułów spożywczych	14.931,84
- doposażenie stołówek szkolnych	2.939,00
■ składki na ubezpieczenie zdrowotne	7.839,39
■ usługi opiekuńcze	5.892,46
■ odpłatność za pobyt pensjonariuszy w DPS	181.414,67

II.2. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

II.2.a) BEZROBOCIE

♦ Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Bezrobocie, jako problem społeczny to „(...) zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zawodowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia.”⁷

Za osobę bezrobotną uważa się „(...) osobę (...) nie zatrudnioną i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie (...), nie uczącą się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy ...”⁸

Z badań prowadzonych w Polsce nad bezrobociem wynika, że bezrobocie w rodzinach jest główną przyczyną drastycznego obniżenia się ich dochodów i w efekcie ubóstwa. To z kolei powoduje powstanie szeregu dalszych problemów w rodzinach, takich jak: konflikty, napięcia, uzależnienia.

Osoby bezrobotne i ich rodziny są jedną z grup społecznych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem.

Działania podejmowane przez różne instytucje i organizacje dla rozwiązywania problemu bezrobocia muszą być zintegrowane. Lokalne programy socjalne prowadzone w tym zakresie często nie wystarczają. Potrzebne jest wdrażanie programów co najmniej na poziomie regionalnym, a często nawet ogólnokrajowym.

♦ Rozmiary bezrobocia i analiza danych w latach 2009 - 2012 roku:

Poniższa tabela ilustruje osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku – Białej według płci:

płeć	2009	2010	2011	2012
Kobiety	213	221	257	287
Mężczyźni	169	179	213	244
OGÓŁEM	382	400	470	531

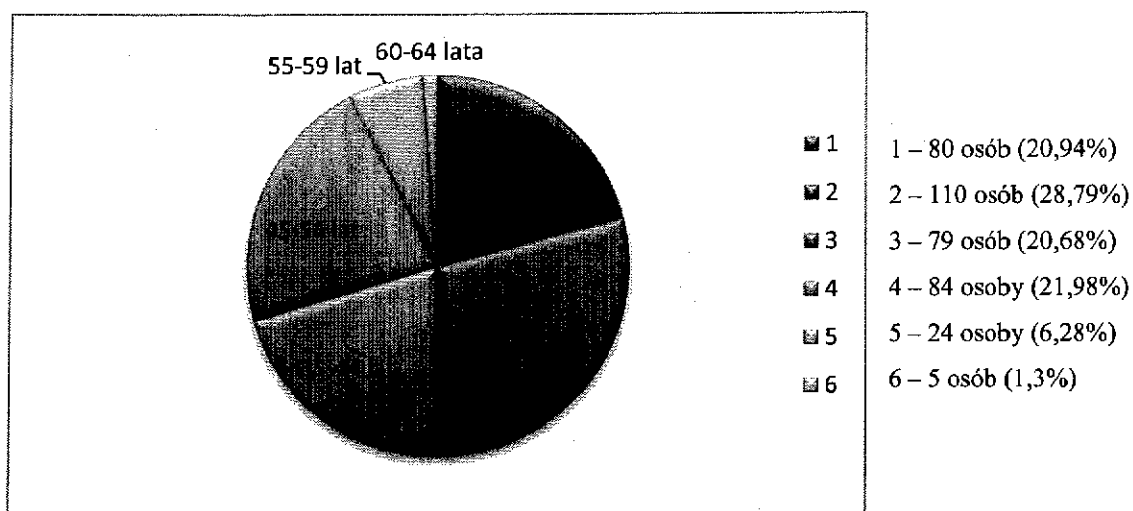
Tabela Nr 6 Bezrobotni w gminie Buczkowice zarejestrowani w PUP (wg płci) w latach 2009 - 2012
Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku- Białej.

Dane statystyczne wskazują, iż na terenie Gminy Buczkowice więcej bezrobotnych jest kobiet aniżeli mężczyzn, ta przewaga utrzymuje się już od 2005 roku (co wykazano w poprzednim dokumencie Strategii na lata 2007-2012). Ponadto dane liczbowe wskazują też na systematyczny wzrost liczby osób zarejestrowanych w Powiatowy Urzędzie Pracy w Bielsku – Białej gdzie również zgłaszają się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością zdolne i chętne do podjęcia pracy w ograniczonym zakresie własnej niesprawności.

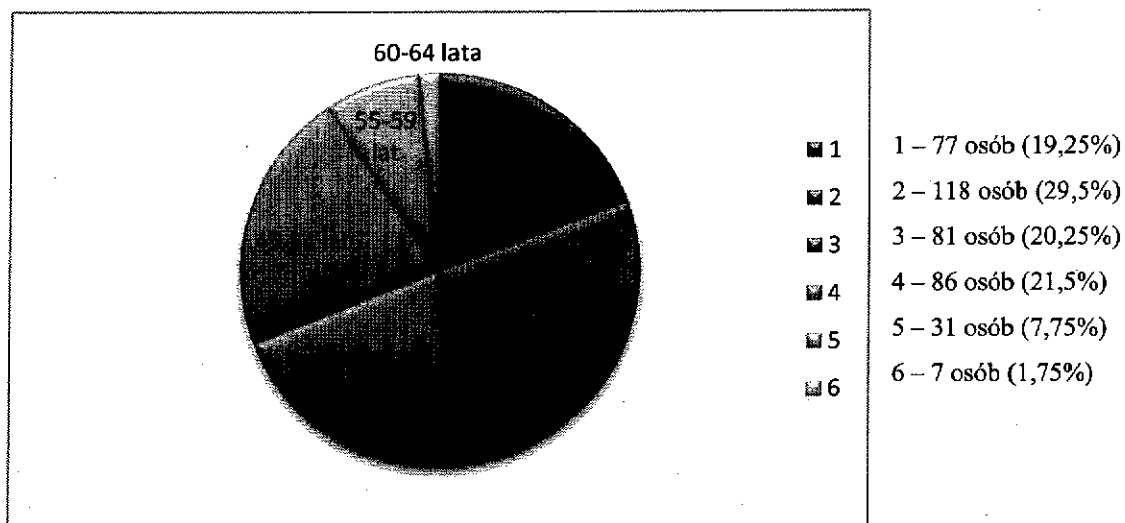
Poniżej przedstawimy liczbę osób bezrobotnych z podziałem na wiek oraz wykształcenie w latach 2009-2012 w układzie graficznym. Dane statystyczne uzyskano dzięki uprzejmości we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku – Białej.

⁷ Elżbieta Trafalek Bezrobocie jako zjawisko towarzyszące gospodarce wolnorynkowej, (w:) „Praca socjalna”, Nr 1 z 2000r. oraz Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu bielskiego
⁸ Ustawa z dnia 20.04.2004 r.o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Art2ust.1pkt 2

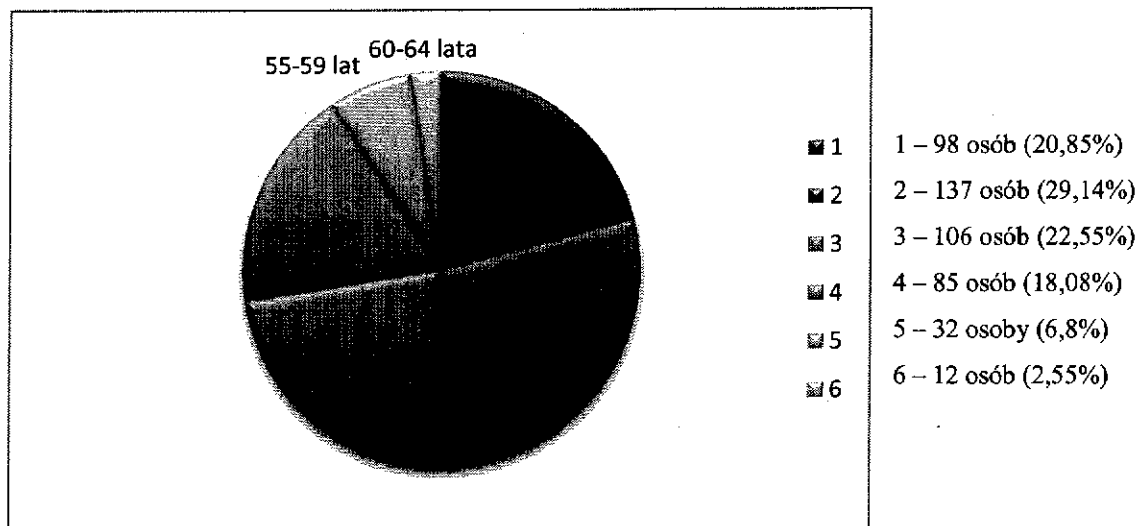
Wykres nr 1: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2009 roku:

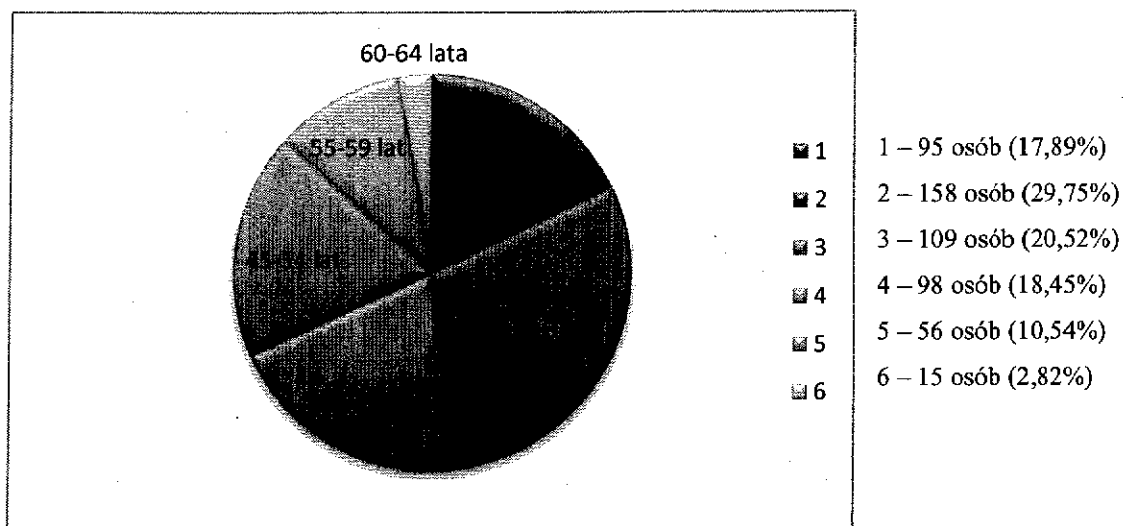
Wykres nr 2: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2010 roku:

Wykres nr 3: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2011 roku:

Wykres nr 4: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2012 roku:

Analiza danych

Powyższe dane statystyczne ukazują na wykresach rozkład wiekowy osób z terenu Gminy Buczkowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku – Białej.

Analiza liczbowa jasno wykazuje wzrost corocznie każdej z grup wiekowych przy czym największą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25 – 34 lata, mogą to być osoby, które już utraciły pracę, bądź osoby, które ukończyły studia wyższe i rozpoczynają poszukiwania zatrudnienia stosowne do kierunku swojego wykształcenia.

Drugą grupę wiekową ze względu na ilość osób bezrobotnych jest grupa w przedziale wiekowym 35 – 44 lata w latach 2011 i 2012 natomiast wcześniejsze lata pokazują na starszą grupę wiekową tj. 45 – 54.

Jeśli porównamy dane liczbowe dwóch grup wiekowych tj. 45-54 i 18-24 z lat 2011 i 2012 stwierdzimy, iż liczba osób bezrobotnych porównywalnie jest zbliżona.

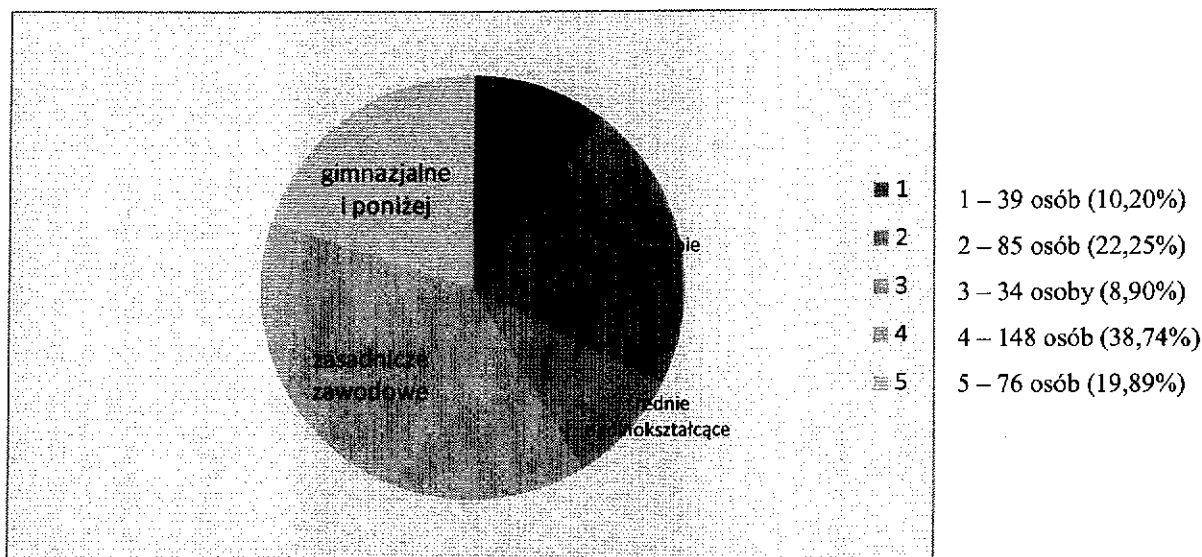
Najmniejszą grupą osób bezrobotnych jednak również jest to wartość wzrostowa, jest najstarsza grupa wiekowa tj. osoby w przedziale wiekowym 60-64 lata.

Na podstawie powyższych danych stwierdzić należy, że problem bezrobocia dotyka w zasadzie osoby w różnym wieku. Dlatego wszelkie działania pomocowe w tym zakresie, prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach nie mogą zostać zawężone tylko i wyłącznie do jednej grupy wiekowej osób bezrobotnych. Najmniejszą liczebnie jest grupa osób starszych, które pozostają zarejestrowane jako osoby bezrobotne. Warto przypomnieć, że Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku – Białej jako działalność aktywizacyjną i w pewien sposób osłonową prowadzi dla tej grupy osób bezrobotnych projekty systemowe, potocznie zwane 50+.

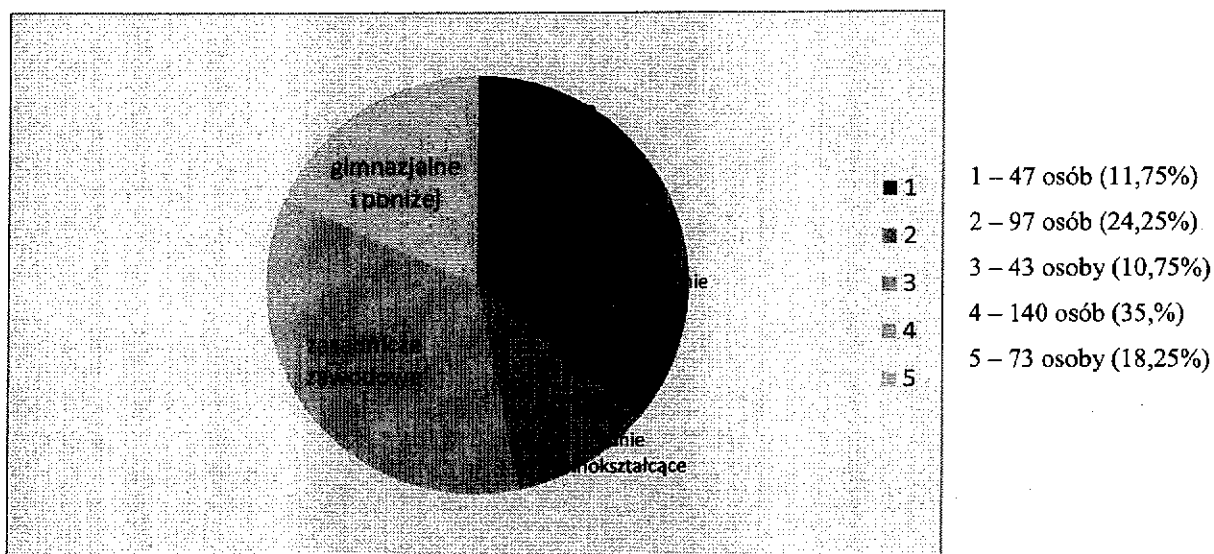
Nadmienić należy, że powyższe dane statystyczne pochodzą z Powiatowego Urzędu Pracy, który podaje liczbę osób zarejestrowanych w związku z tym nie wiemy ile osób bezrobotnych pozostaje niezarejestrowanych w PUP.

Na podstawie analizy niżej zamieszczonych wykresów dochodzimy do wniosków, iż największą grupę osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe. Kolejną mniejszą nieco grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym. Podobnie kształtuje się sytuacja osób bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Nieco mniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie ogólne. Obserwując wzrost liczby osób bezrobotnych można zauważyć tendencję wzrostową symetryczną natomiast jeśli przyjrzymy się dokładniej najmniejszej grupie tj. liczbie osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym zauważymy znaczny wzrost liczby tych osób od roku 2009 r.

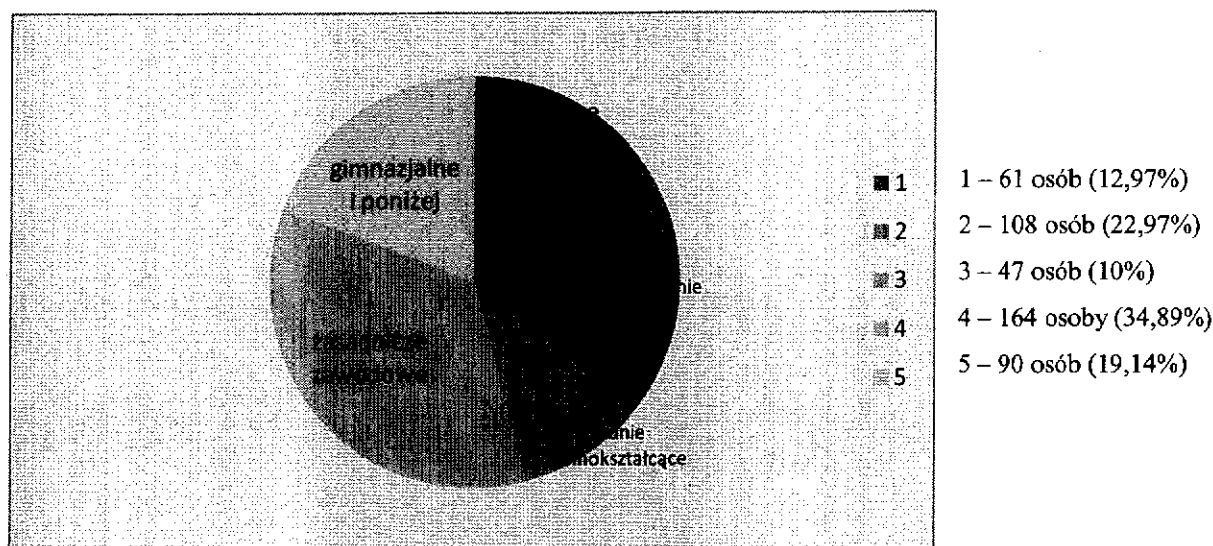
Wykres Nr 5: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2009 roku:

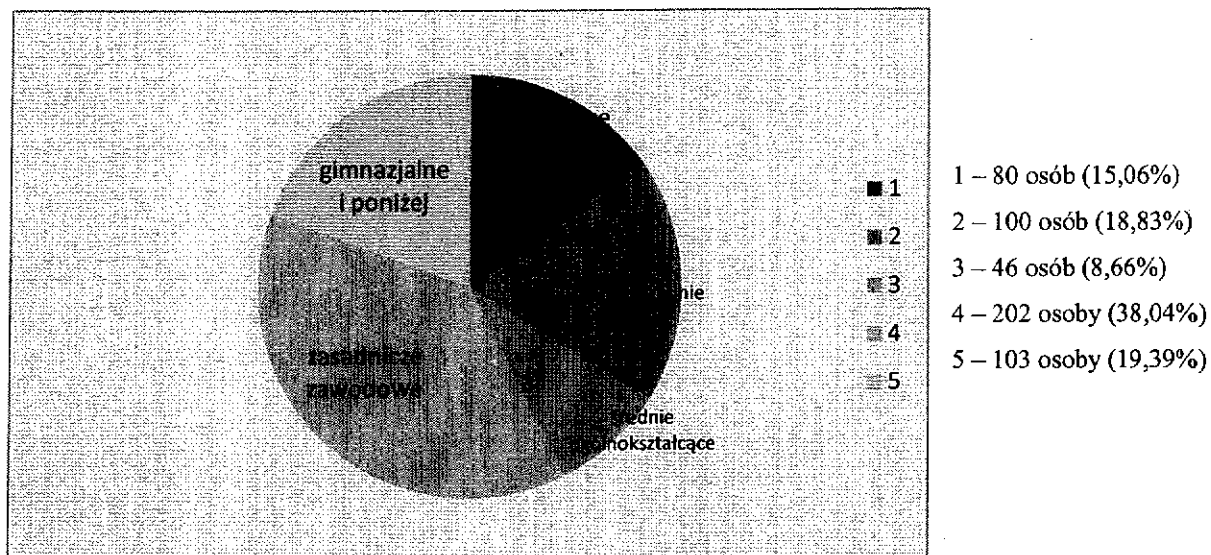
Wykres Nr 6: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2010 roku:

Wykres nr 7: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2011 roku:

Wykres nr 8: Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2012 roku:

◆ Bezrobocie wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w latach 2009 - 2012

Wśród liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, obserwuje się nieznaczny spadek, aczkolwiek bezrobocie pozostaje nadal jedną z głównych przyczyn udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach.

Bezrobocie jako główny powód korzystania ze świadczeń pomocy społecznej

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2009	93	303
2010	77	242
2011	80	248
2012	90	279

Tabela Nr 7 Bezrobocie jako główny powód korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS w latach 2009, 2010, 2011 i 2012.

Straty i skutki społeczne, które powoduje bezrobocie, są trudne do oszacowania. Degradacja społeczna dotyka nie tylko osoby bezrobotnej, ale także jej rodzinę. Utrata pracy, przejście na zasiłek, utrata zasiłku, jak też długotrwałe pozostawanie bez pracy, następnie potrzeba korzystania z pomocy społecznej - prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Z doświadczeń pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej.

Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną.

Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które powodują sięganie po alkohol, co wśród bezrobotnych staje się zjawiskiem masowym.

Mając w świadomości skutki wynikające z problemu bezrobocia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na rzecz osób bezrobotnych, organizuje między innymi działania mające formy aktywizacji są to: prace społecznie – użyteczne oraz roboty publiczne, na terenie Gminy Buczkowice z których w 2012 roku skorzystały - 3 osoby. Pracownicy socjalni prowadzą indywidualnie dostosowane działania aktywizujące, wspierające osoby bezrobotne oraz ich rodziny.

Jednak najważniejszym z zadań jest przystąpienie tutaj Ośrodka Pomocy Społecznej do realizacji projektu systemowego. Projekt pt. „Twoja inicjatywa gwarancją sukcesu – program aktywnej integracji w Gminie Buczkowice” realizowany jest w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Buczkowicach od 2008 roku. Jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, ma na celu zmniejszenie wykluczenia społecznego i zawodowego. Jest on przeznaczony dla osób korzystających z pomocy Ośrodka, bezrobotnych w wieku aktywności zawodowej, które są zainteresowane podwyższeniem, zaktualizowaniem swoich kwalifikacji zawodowych oraz zdobyciem wiedzy i umiejętności aktywnego i skutecznego poszukiwania pracy. Przedsięwzięcie skierowane jest do mieszkańców wszystkich sołectw naszej gminy.

W ramach uczestnictwa w projekcie realizatorzy oferują:

- poradnictwo zawodowe,
- usługi trenera pracy,
- grupowe warsztaty aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości,
- indywidualne poradnictwo psychologiczne,
- usługi animatora lokalnego,
- grupowe treningi kompetencji i umiejętności społecznych,
- kurs obsługi komputera i Internetu,
- kurs języka angielskiego,
- kursy zawodowe,
- warsztaty kreowania wizerunku,
- inne – indywidualnie dopasowane do potrzeb każdej osoby.

Uczestnicy w okresie realizacji projektu otrzymują wsparcie ze strony pracownika socjalnego oraz po spełnieniu kryteriów wynikających z ustawy o pomocy społecznej – wsparcie finansowe.

Wśród kursów zawodowych, które są atutem i zwiększają możliwości otrzymania zatrudnienia, uczestnicy projektów osiągnęli kwalifikacje zawodowe w zakresie:

- sprzedawca – handlowiec;
- florystyka;
- obsługa kasy fiskalnej;
- prowadzenie własnej działalności gospodarczej;
- kierowca wózków jezdniowych;
- magazynier hurtownik;
- opiekunka osób starszych i dzieci;
- kurs dla pracowników ochrony fizycznej osób i mienia – I stopnia;
- podstawy księgowości z zastosowaniem;
- fryzjer;
- nowoczesny sprzedawca, specjalista ds. obsługi klienta;
- stylizacje paznokci;
- specjalista ds. kadrowo- płacowych i księgowości;
- opiekun społeczny;
- operator koparko – ładowarki;
- podstawy obsługi komputera;
- język angielski;
- obsługa finansowo – handlowa, płace, ZUS;

Jak widać różnorodność kursów wskazywała, iż dla każdego uczestnika projektu została indywidualnie dobrana ścieżka rozwoju osobistego.

Z analizy dokumentacji wynika, że w latach 2008 – 2012 r. uczestniczyło łącznie – 76 osób

- 2008 rok - 7 osób,
- 2009 rok – 17 osób
- 2010 rok – 15 osób
- 2011 rok – 19 osób
- 2012 rok – 18 osób

Cel strategiczny ⇒ ograniczanie bezrobocia

Cele operacyjne:

- wspomaganie osób bezrobotnych w zdobywaniu umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- tworzenie warunków umożliwiających poprawę poziomu przygotowania zawodowego,
- wspieranie działań osób bezrobotnych w kierunku zatrudnienia,
- wspieranie osób bezrobotnych w zdobywaniu doświadczeń zawodowych,
- eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia,

Realizacja zadań:

- podejmowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej różnych form aktywizacji osób bezrobotnych – jak prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne dla długotrwale bezrobotnych, udział i realizacja projektu systemowego,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku – Białej,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z agencjami pośrednictwa pracy,
- wyposażenie osób bezrobotnych w umiejętności poruszania się na rynku pracy,
- nauka redagowania dokumentów aplikacyjnych, przygotowywanie osób bezrobotnych do rozmów kwalifikacyjnych, internetowy i prasowy dostęp informacji o rynku pracy,
- prowadzenie działalności informacyjnej w obszarze problemów bezrobocia – poszukiwanie innych form jak przekwalifikowanie się,
- przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej,
- zróżnicowanie form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu wspomagania,
- prowadzenie stałej analizy potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy w celu właściwego ukierunkowania działań wspierających osoby bezrobotne w obszarze zatrudnienia i samozatrudnienia.

II. 2.b) OCHRONA MACIERZYŃSTWA

♦Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności w tym również rodzin niepełnych - wpisana jest jako materialno prawna przesłanka udzielenia konkretnych świadczeń z pomocy społecznej. Jest niejako jednym z wielu rodzajów ryzyka „stanowiących zdarzenia natury prawnej lub faktycznej, które ustawodawca uznał za doniosłe z punktu widzenia ich wpływu na przysługiwanie prawa do świadczenia z pomocy społecznej.”⁹

Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach znajdują się kobiety w okresie sprawowania opieki i wychowywania dzieci, będące w trudnej sytuacji materialnej. Jak wynika z danych statystycznych w tabeli liczebności klientów ze względu na różne problemy dużą grupą osób, rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej są rodziny wielodzietne, w których jeden z rodziców może pozostawać w domu opiekując się dziećmi, a drugi opiekun jest żywicielem wieloosobowej rodziny. Zdarza się jednak, że oboje rodzice podejmują zatrudnienie aby utrzymać swoją rodzinę natomiast uzyskane środki finansowe w pełni nie zaspokajają bieżących, podstawowych potrzeb życiowych członków tej rodziny. Trudna sytuacja materialna dotyka również rodziny niepełne, gdzie jeden opiekun np. z uzyskanego dochodu z pracy nie jest w stanie zapewnić sobie i dziecku/ dzieciom podstawowych potrzeb życiowych.

⁹ Wojciech Maciejko, Paweł Zaborniak „Ustawa o pomocy społecznej – komentarz” Wyd.LexisNexis s. 84

Ze względu na konieczność wsparcia tych rodzin, pomocą objęto następująco:

- 2009 rok – 67 rodzin, w tym 351 osób w rodzinie (w tym 45 rodzin wielodzietnych),
- 2010 rok – 44 rodziny, w tym 239 osób w rodzinie (w tym 34 rodziny wielodzietne),
- 2011 rok - 34 rodziny, w tym 189 osób w rodzinie (w tym 30 rodzin wielodzietnych),
- 2012 rok – 32 rodziny, w tym 175 osób w rodzinie (w tym 30 rodzin wielodzietnych)

Należy tu podkreślić, że ochrona macierzyństwa ściśle związana jest z problemem ubóstwa gdyż niskie środki finansowe otrzymywane przez jednego z opiekunów i niewystarczające środki otrzymywane w ramach świadczeń rodzinnych spychają te rodziny do życia na poziomie marginalnym, co z kolei powoduje konieczność korzystania ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Jak widzimy z danych statystycznych wynika, że w ostatnich latach liczba rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej maleje, jednak kształtuje się na wyższej od innych powodów, pozycji.

♦ Rodzina jako najważniejsza instytucja wychowania człowieka.

„ Rodzina jest dla człowieka podstawową grupą społeczną, przygotowującą go do życia w społeczeństwie. W porównaniu ze wszystkimi innymi grupami społecznymi wpływ rodziny na kształtowanie się naszej osobowości jest szczególnie silny i trwały.”¹⁰ Dzieje się tak dlatego, że stosunki pomiędzy członkami rodziny, do których zaliczamy bliskie i bezpośrednie kontakty pomiędzy nimi, ciepłe stosunki emocjonalne, trwałe więzi osobiste oparte na poczuciu wspólnej przynależności, wzajemna akceptacja, współdziałanie i solidarność, są szczególne i w żadnej grupie społecznej nie występują w takim natężeniu.

Mówiąc o rodzinie, trzeba mieć w świadomości różnorakie zmiany, którym poddawana jest każda rodzina, nie tylko te wewnętrzne, ale szereg różnych czynników społecznych, gospodarczych, politycznych czy kulturowych, one stale oddziałują na rodzinę. Pamiętać należy o tym, że rodzinę tworzy, a właściwie współtworzy człowiek, który wywodzi się ze swojej pierwotnej rodziny. Ten człowiek, który tworzy aktualnie rodzinę, przeszedł już pewien etap swojego rozwoju i w wyniku tego procesu, nabył pewne doświadczenia, pomimo to dalszy etap jego rozwoju trwa nadal.

Wiele rodzin potrzebuje szeroko rozumianego wsparcia w ich funkcjonowaniu, wpływają na to przeróżne czynniki, sytuacje, wydarzenia. Ośrodki Pomocy Społecznej są zinstytucjonalizowaną formą pomocy na rzecz rodziny, na rzecz człowieka. Jednym z celów pomocy jest udzielanie takiego wsparcia, które doprowadzi do samodzielnego, w pełni aktywnego funkcjonowania rodziny w społeczeństwie. Jednak nim osiągnięto wyznaczony cel, należy podjąć odpowiednie działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach, stale podejmuje różne działania na rzecz wsparcia rodzin z terenu Gminy Buczkowice. Wśród tychże działań, są również te o charakterze innowacyjnym, jak Program Aktywności Lokalnej realizowany w 2010 r. skierowany na rodzinę wielopokoleniową, a więc uwzględniający beneficjentów Ośrodka Pomocy, którymi są kobiety bezrobotne oraz ich dzieci, a także rodziców tychże kobiet. Działania te, charakteryzują się - specyficznym, indywidualnie dostosowanym do potrzeb jednostki i rodziny, nastawionym na stopniowe i rozwojowe dostarczanie informacji - **twórczym podejściem do świata**, w którym żyjemy, a które znajduje urzeczywistnienie w rozmaitych sytuacjach społecznych.

W założeniu organizatorzy PAL przyjęli wzbogacenie rodziny wielopokoleniowej, wykorzystując jej transkulturową perspektywę, poprzez realizowane różne oddziaływania związane z konkretnymi możliwościami oraz specyfiką jej problemów. Oprócz wielu form wsparcia skierowanych na rozwiązanie istniejących w rodzinie problemów, istotą udziału w Programie Aktywności Lokalnej było otwarcie uczestników na istotę postawy twórczej, tak aby umieli oni obdarzać i wzbogacać świat przez własne istnienie i działanie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach ma głęboką świadomość, iż każdy człowiek, każda rodzina stanowi ważny, nieodłączny element, jest jakby ogniwem, składającym się na całość naszego społeczeństwa, idąc dalej państwa. Stąd wynika potrzeba analizy i potrzeba podjęcia skutecznych form pomocy na rzecz ochrony rodziny przed skutkami wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny ⇒ wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci mającą zapewnić prawidłowe warunki rozwoju życia

¹⁰ Ziemowit Włodarski, Andrzej Hankała „Jestem człowiekiem i żyję wśród ludzi”, WSiP, Warszawa 1991 r.s.131

Cele operacyjne:

- wspomaganie funkcjonowania rodziny w szczególności rodziny wieloosobowej, niepełnej, tej, która znajduje się w trudnej sytuacji finansowej,
- działania wspierające, zindywidualizowane skierowane na wsparcie wszystkich członków rodziny – systemowe wsparcie rodziny,
- współpraca z instytucjami i organizacjami na rzecz polepszenia warunków bytowych rodzin,
- eliminowanie negatywnych skutków wykluczenia społecznego,

Realizacja zadań:

- podejmowanie działań wspierających i polepszających ogólną kondycję finansową rodzin,
- podejmowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej różnych form aktywizacji osób bezrobotnych w szczególności z rodzin wieloosobowych i rodzin niepełnych, zaproszenie do współpracy rodziny tych osób w celu budowania zintegrowanego systemu rodziny,
- współpraca z instytucjami, organizacjami w dostępie do wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych oraz niepełnych,
- zbudowanie systemu wsparcia – programu opieki nad dzieckiem i rodziną,
- oferowanie pomocy psychologicznej zgodnie z zachodzącymi potrzebami rodziny,
- budowanie świadomości i profilaktyka rodzinna skoncentrowana na wzrost kompetencji wychowawczych zwłaszcza w rodzinach dysfunkcyjnych,

II. 2. c) NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

♦Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi.

Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Podejmując działania na rzecz osób niepełnosprawnych trzeba pamiętać, że:

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia.
- Działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych muszą uwzględniać prawo tych osób do dokonywania samodzielných wyborów życiowych.
- Działania muszą być prowadzone z poszanowaniem godności osobowej i suwerenności osób niepełnosprawnych.
- Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania pomocy i niezbędnych środków dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

Aby podjąć stosowne działania trzeba wpięrw poznać teren wymagający danyh działań, tak też działa tut. Ośrodek Pomocy Społecznej, wchodzimy w daną społeczność, grupę ludzi, którzy wymagają wsparcia, poznajemy ich potrzeby aby w końcu skutecznie im pomóc. Kwintesencją naszych działań skierowanych na osoby niepełnosprawne i chore niech będzie myśl:

*Ten świat ma tak wiele dla nas –
jeśli tylko mamy oczy, które to widzą, serce, które to kocha
i dłonie, które to dla nas zbierają.*

◆ Niepełnosprawność wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w latach 2009 - 2012

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2009	67	183
2010	55	132
2011	49	122
2012	53	118

Tabela Nr 8 Niepełnosprawność wśród klientów pomocy społecznej.

Źródło : Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2009, 2010, 2011 i 2012.

Obserwacje pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach pozwalają na stwierdzenie, iż w ostatnich latach poprawiła się znacznie sytuacja dostępności i możliwości korzystania osób niepełnosprawnych z różnych usług i dóbr społeczno – kulturalnych jednak nadal dużym problemem są niskie środki finansowe wystarczające jedynie na podstawowe potrzeby życiowe.

Osoby niepełnosprawne spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych, chociaż i na tym polu obserwuje się znaczną poprawę w stosunku do lat ubiegłych.

Niepełnosprawni na terenie gminy Buczkowice to dzieci, młodzież, osoby dorosłe i starsze, w podeszłym wieku – niesprawne fizycznie, intelektualnie i umysłowo.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach dotychczas realizował zadania, które dostosowywano do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, wiązało się to rehabilitacją społeczną poprzez zachęcanie osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, w warsztatach terapii zajęciowej, pomagano w wypełnianiu stosownych wniosków, gromadzeniu wymaganej dokumentacji aby osoby te mogły uzyskać dofinansowanie ze środków PFRON.

Podejmowane działania Ośrodka Pomocy Społecznej zmierzają do ograniczenia barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się.

Wychodząc naprzeciw przełamywaniu barier tutaj. Ośrodek Pomocy Społecznej podjął wyzwanie i po raz pierwszy w 2009 roku rozpoczął realizację Programu Aktywności Lokalnej, który był częścią projektu systemowego. Do programu pt. „Sprawniej, lepiej, więcej – wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych” zaproszono osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Buczkowice oraz ich rodziny. W założeniach programu zawarto jako ważne:

- pobudzanie i zwiększanie aktywności społecznej oraz zawodowej niepełnosprawnych osób jako mieszkańców Gminy Buczkowice,
- budowa i funkcjonowanie trwałej struktury współpracy i partnerstwa podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz integracji społecznej oraz wsparcia osób niepełnosprawnych,
- zmniejszanie obszaru wykluczenia i marginalizacji społecznej,
- wzmacnianie samooceny i wiary we własne możliwości osób niepełnosprawnych,
- pobudzanie i propagowanie postawy proaktywnej osób niepełnosprawnych,

Dużym sukcesem dla tutaj. Ośrodka Pomocy Społecznej było zainicjowanie w latach 2007 – 2008 wpiętych cyklicznych kwartalnych spotkań rodzicami dzieci niepełnosprawnych oraz z osobami niepełnosprawnymi. Spotkania te miały na celu informowanie mieszkańców gminy o przedsięwzięciach (programach) lokalnych oraz regionalnych na rzecz osób niepełnosprawnych, w których oni sami mogą uczestniczyć. Ponadto miały one służyć zintegrowaniu osób niepełnosprawnych z naszej gminy w celu utworzeniu

pomocowej grupy wsparcia. Działania te pozwoliły na zrealizowanie celu jakim było założenie Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin oraz Przyjaciół „Promyk”. Oficjalny wpis do rejestru Stowarzyszeń został dokonany w dniu 10 sierpnia 2009 r. Stowarzyszenie działa na terenie Gminy Buczkowice.

Od 2004 roku tut. Ośrodek nadal realizuje pomoc w formie zapewnienia usług opiekuńczych obejmujemy nimi osoby starsze, chore, niepełnosprawne, które nie mogą sobie samodzielnie poradzić potrzebują fachowej opieki i pomocy osoby drugiej. Bardzo pozytywnym aspektem w tym zakresie jest możliwość zdobycia kwalifikacji opiekunki osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci dla osób z terenu Gminy Buczkowice poprzez ich uczestnictwo w projekcie systemowym realizowanym przez tut. Ośrodek Pomocy Społecznej, co w efekcie daje możliwość podjęcia pracy, a tym samym uzyskania dochodu z pracy osobom z naszego terenu, które tut. Ośrodek Pomocy Społecznej również zatrudnia do realizacji usług opiekuńczych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach współpracuje z Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku – Białej w zakresie kompletowania niezbędnej dokumentacji oraz kierowania do zespołu osób celem uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności.

Z uzyskanych informacji z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że z terenu gminy Buczkowice orzeczenie o niepełnosprawności (dla dzieci) wydano:

2009 r. - 13 wniosków, 13 zaliczeń do osób niepełnosprawnych
2010 r. - 19 wniosków, 18 zaliczeń do osób niepełnosprawnych (1 odmowa)
2011 r. - 18 wniosków, 15 zaliczeń do osób niepełnosprawnych (3 odmowy)
2012 r. - 15 wniosków, 15 zaliczeń do osób niepełnosprawnych (1 odmowa)

natomiast orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydano następująco:

2009 r. – 185 wniosków, 176 zaliczeń do osób niepełnosprawnych (9 odmów)
2010 r. – 179 wniosków, 174 zaliczenia do osób niepełnosprawnych (5 odmów)
2011 r. – 178 wniosków, 163 zaliczenia do osób niepełnosprawnych (15 odmów)
2012 r. - 201 wniosków w tym 98 kobiet

Na terenie gminy Buczkowice nie ma placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych dlatego mając na względzie konieczność rehabilitacji zmierzającej do rozwoju ogólnego osób niepełnosprawnych, poprawy zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania społecznego Ośrodek Pomocy Społecznej stara się udzielać szeroko rozumianej i fachowej pomocy osobom niepełnosprawnym.

Korzystamy z pomocy placówek działających w formie Domów Pomocy Społecznej o zasięgu powiatowym. Warsztaty terapii zajęciowej oferują nam Gilowice oraz Bielsko – Biała w tym Środowiskowy Dom Samopomocy „Centrum” gdzie na warsztaty obecnie uczęszczają 2 osoby z terenu Gminy Buczkowice. W doradztwie zawodowym dla osób niepełnosprawnych wspomagają nas Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej oraz Stowarzyszenie bielskie „Teatr Grodzki”, który oferuje również terapię odpowiednią do rodzaju schorzeń, stopnia niepełnosprawności, zainteresowań i zdolności uczestników.

Dotychczasowe doświadczenia pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżyły problematykę tych osób, ich możliwości, oczekiwania i ukazały rozmiar potrzeb tego środowiska. Obserwujemy znaczny wzrost zainteresowania proponowanymi formami rehabilitacji społecznej.

W wyniku prowadzonej pracy socjalnej na terenie gminy Buczkowice, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zdiagnozowali problem osób chorych psychicznie, który nasila się dlatego zachodzi konieczność rozszerzenia działalności tut. Ośrodka w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych na rzecz tej grupy osób, które już zostały wprowadzone. Obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi działania pilotażowe w tym zakresie, które mają na celu obserwację skuteczności tej formy pomocy w środowisku zamieszkania osób chorych.

Cel strategiczny - tworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym godne uczestnictwo w życiu społecznym

Cele operacyjne:

- budowanie świadomości opinii społecznej na temat niepełnosprawności, barier jakie napotykają osoby niepełnosprawne w codziennym funkcjonowaniu – zmiana wizerunku osoby niepełnosprawnej w środowisku,
- zwiększenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym – poprzez likwidację, pokonywanie barier architektonicznych i komunikacyjnych,
- kształtowanie postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i uświadamianie niepełnosprawnym możliwości wpływania na własną sytuację zawodową,
- pomoc w pokonywaniu przeszkód i pozyskiwanie różnych możliwości rehabilitacji i terapii dzieci, młodzieży, dorosłych osób niepełnosprawnych,
- uczestnictwo, rozwój i wspomaganie systemu wsparcia dla zarówno rodzin jak i osób niepełnosprawnych.

Realizacja zadań:

- poszukiwanie nowych form ofert terapeutyczno - rehabilitacyjnych
- promowanie w środowisku lokalnym imprez i przedsięwzięć o charakterze integracyjnym,
- wspieranie osób i rodzin osób niepełnosprawnych w formie finansowej, rzeczowej i innej mającej na celu wzmacnianie zaradności osób niepełnosprawnych oraz ich aktywności społecznej,
- rozszerzenie działalności tut. Ośrodka Pomocy Społecznej o nową formę pracy jaką są specjalistyczne usługi opiekuńcze na rzecz osób chorych psychicznie,
- uruchomienie grupy wsparcia oraz grupy samopomocy osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin

II. 2.d) DŁUGOTRWAŁA CHOROBA

♦Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Długotrwała choroba definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych.

Długotrwała choroba to „(...) dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal ... do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i/ lub rehabilitacji.”¹¹

Nie ma okresu w życiu człowieka, w którym nie byłby narażony na utratę zdrowia. Powody utraty zdrowia są różne. Czasem choroby są skutkiem niedbałości o własne zdrowie, czasami efektem sytuacji i warunków życia w rodzinie, często jednak pojawiają się w okresie starości. Zauważyć trzeba, że starość nie jest chorobą, choć zdrowie w tym okresie życia człowieka bywa coraz słabsze. W wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% wymaga pomocy i opieki bardzo często codziennej – w zaspokajaniu potrzeb podstawowych.

Pomoc i opiekę powinna świadczyć rodzina. Choć czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne. Jednak kiedy rodziny nie ma lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce, opiekować się chorą osobą – niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną. Najlepszą, najefektywniejszą i stosunkowo tanią formą wsparcia jest organizowanie usług opiekuńczych w domu chorego.

Kiedy osoba chora wymaga całodobowej opieki organizowana jest pomoc instytucjonalna – w domu pomocy. Korzystamy również ze wsparcia jakie oferują Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze czy też Zakłady Pielęgnacyjno - Opiekuńcze.

¹¹ red. Rożek – Lesiak, Rodzina w wielkim mieście, jej problemy i sposoby ich rozwiązywania, Zabrze 1998,s.50.

◆Długotrwała choroba wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w latach 2009 - 2012

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2009	57	148
2010	47	130
2011	47	116
2012	45	101

Tabela Nr 9 Długotrwała lub ciężka choroba wśród klientów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2009, 2010, 2011, 2012

Kolejną co do wielkości grupą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, na terenie gminy Buczkowice, są osoby długotrwale i ciężko chore.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach prowadzi szeroko rozumianą pracę socjalną na rzecz osób chorych i ich rodzin, obejmując tę grupę osób pomocą finansową, rzeczową i inną mającą na celu zapewnienie osobie chorej podstawowych potrzeb życiowych.

Są to przede wszystkim usługi opiekuńcze realizowane od 2004 r. nie tylko dla osób chorych, niepełnosprawnych ale także osób starszych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu.

W przypadku braku opieki ze strony rodziny, konieczności zapewnienia osobie chorej lub starszej prawidłowej, całodobowej opieki, Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje i umieszcza osoby w Domach Pomocy Społecznej.

Osoby wymagające fachowej opieki medycznej są kierowane do zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych, które mają na celu zapewnienie rehabilitacji i maksymalne usprawnienie osoby chorej w codziennym funkcjonowaniu. Osoby terminalnie chore mogą znaleźć prawidłową opiekę medyczną na oddziale paliatywnym Szpitala Kolejowego w Bielsku – Białej. Natomiast osoby ciężko chore wymagające ciągłej, całodobowej opieki znajdują pomoc w Hospicjum w Bielsku – Białej na ul. Armii Krajowej.

Ważną kwestią, wymagającą dalszego rozwoju jest współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w zakresie diagnozowania potrzeb osób chorych, pozyskiwania stosownych dokumentów na orzecznictwo, realizacji recept.

Dużą grupę osób chorych na terenie gminy Buczkowice stanowią osoby starsze. Nieocenioną, a bogatą formą wsparcia tych osób jest dla Ośrodka Pomocy Społecznej współpraca z kołem emerytów i rencistów, szczególnie w Buczkowicach, które podjęło inicjatywę wspierania osób starszych, chorych, potrzebujących. Działania polegają na odwiedzinach tychże osób i wsparciu ich rozmową, obecnością drugiego człowieka, zainteresowaniem ich kłopotami i codziennym przeżywaniem swoich ograniczeń związanych z podeszłym wiekiem.

Cel strategiczny - tworzenie warunków umożliwiających osobom długotrwale i ciężko chorym godne funkcjonowanie i akceptację swojej choroby

Cele operacyjne:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb osobom długotrwale i ciężko chorym,
- pomoc w pokonywaniu barier w prawidłowym, codziennym funkcjonowaniu osób chorych,
- diagnozowanie bieżących potrzeb osób długotrwale i ciężko chorych,

Realizacja zadań:

- wsparcie finansowe, duchowe i psychiczne osób chorych mające wpływ na poprawę stanu funkcjonowania chorego,
- wspieranie osób i rodzin osób długotrwale i ciężko chorych w formie finansowej, rzeczowej i innej mającej na celu zabezpieczenie podstawowych warunków prawidłowej egzystencji,
- współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z instytucjami, organizacjami na rzecz osób długotrwale chorych.

II. 2.e) UBÓSTWO

♦Zdefiniowanie podstawowych pojęć oraz założenia:

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryje się poza wyżywieniem, którego niezbędności nikt nie kwestionuje, takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w świadczeniach kulturalnych. Ubóstwo jest jednym z głównym powodów przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach.

Pomoc społeczna w Polsce jest tym działem zabezpieczenia społecznego, które stanowi dopełnienie sieci bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach wystąpienia ubóstwa, któremu jednocześnie towarzyszy występowanie innych trudnych problemów socjalnych, których nie udało się rozwiązać w ramach ubezpieczenia społecznego. Problemy te zostały zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej.

Dlatego osoba uboga może otrzymać wsparcie materialne z ośrodka pomocy społecznej wtedy, gdy jej trudna sytuacja dochodowa związana jest z co najmniej jednym trudnym problemem socjalnym takim jak: bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, sieroctwo, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy, alkoholizm, narkomania, sytuacja kryzysowa, zdarzenie losowe.¹²

♦Ubóstwo wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach:

Z badań empirycznych wynika, że w Polsce najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby, których jedynym dochodem są zasiłki z pomocy społecznej.

Wśród klientów pomocy społecznej, na terenie gminy Buczkowice, ubóstwo jest jedną z przyczyn (ale nie główną i dominującą) trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin.

W latach 2004 - 2010 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach uczestniczył w realizacji długofalowego programu PAED tj. pozyskiwanie artykułów żywnościowych dla rodzin najuboższych – z banku żywności. Akcja ta była prowadzona na szczeblu lokalnym przy współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Wsi w Rybarzowicach.

Ponadto od kilkunastu lat Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej co roku korzysta z bezpłatnych miejsc kolonijnych dla dzieci oferowanych przez Kuratorium Oświaty w Katowicach.

¹² Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku / Dz.U.Nr 64 z 15 kwietnia 2004 r. poz. 593 z późniejszymi zmianami /

Poniższa tabela ukazuje rozmiar problemu ubóstwa wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2009 - 2012

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2009	29	42
2010	16	22
2011	82	202
2012	82	206

Tabela Nr 10 Ubóstwo jako jedna z przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach, na podstawie danych MPiPS 2009, 2010, 2011, 2012

Analiza danych wskazuje na drastyczny wzrost liczby rodzin i osób ubogich.

W literaturze przedmiotu spotykamy określenie ubóstwa w dwóch kategoriach – absolutnej i względnej. „Ubóstwo absolutne to stan niezaspokojenia potrzeb uznawanych w danym społeczeństwie i czasie za minimalne.”¹³

Ubóstwo względne związane jest z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia. „Ubóstwo względne dotyczy jednostki i rodziny, których zasoby w danym czasie w istotny sposób spadają poniżej zasobów będących w dyspozycji przeciętnej jednostki lub rodziny w społeczeństwie, do którego należą.”¹⁴

Prawie wszyscy beneficjenci systemu pomocy społecznej żyją w niedostatku, gdyż kryterium dochodowe, uprawniające ich do otrzymania zasiłków jest na granicy ubóstwa absolutnego.

Działania pomocowe, wspierające muszą koncentrować się wokół takiego zabezpieczenia aby maksymalnie uchronić rodzinę, osobę przed ubóstwem absolutnym.

Cel strategiczny - działania minimalizujące i eliminujące skutki różnorodnych problemów społecznych prowadzących do ubożenia mieszkańców Gminy Buczkowice

Cele operacyjne:

- wspomaganie osób i rodzin w odzyskaniu zdolności realizacji potrzeb życiowych,
- wzmacnianie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- współdziałanie z lokalnymi instytucjami w przeciwdziałaniu skutków pojawiających się problemów społecznych,
- przeciwdziałanie skutkom marginalizacji społecznej osób ubogich,
- przyjęcie systemowych rozwiązań w sferze polityki społecznej na szczeblu lokalnym w zakresie działań na rzecz osób i rodzin ubogich.

Realizacja zadań:

- wsparcie osób i rodzin ubogich pomocą finansową lub rzeczową – wczesna interwencja,
- pomoc najuboższym w przezwyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej oraz mobilizacja klientów pomocy społecznej do podjęcia radykalnych działań w kierunku poprawy swojej sytuacji życiowej,
- uczestnictwo i realizacja programów na rzecz ludzi biednych i ubogich,

¹³ red. W.Toczyński „Natura i kwestia ubóstwa” Gdańsk 1991 r. s.12

¹⁴ Tamże s.15

- pomoc w wykorzystaniu własnych możliwości w dążeniu do zmiany dotychczasowych warunków życiowych,
- praca socjalna ukierunkowana na zmianę postaw i oczekiwań powstałych w wyniku zjawiska dziedziczenia ubóstwa,
- zapobieganie patologiom społecznym poprzez podjęcie szeroko rozumianych działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- diagnozowanie źródeł ubóstwa (wewnętrznych i zewnętrznych) w celu wypracowania stosownych metod i form pomocy pozwalających rodzinom wyjść z trudnej sytuacji,

II.3. INNE DYSFUNKCJE W RODZINACH KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W BUCZKOWICACH

a) Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jako dysfunkcja może być podstawą do udzielenia rodzinie pomocy. W teorii pracy socjalnej brak jest definicji tego problemu. Jednak z praktyki pracy socjalnej wynika, że do tej kategorii możemy zaliczyć rodziny które:

- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci,
- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną – nie potrafią załatwić swoich spraw.

Na terenie gminy Buczkowice, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej również diagnozują występujący problem bezradności rodzin.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m.in. w niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym – zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, łamanie przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Bezradność może być wynikiem splotu wielu problemów takich jak: niewłaściwe przekazywanie tradycji kulturowych i rodzinnych, ubożenie rodzin, czy też bezrobocie.

Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jest jedną z przyczyn umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych lub ustanawiania nadzoru sądowego w postaci opieki kuratora sądowego. W przypadku nadzoru kuratorskiego w rodzinie, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach podejmując działania na rzecz pomocy rodzinie niewydolnej wychowawczo, współpracują z kuratorami rodzinnymi, również i pedagogami szkolnymi.

Kolejną formą pomocy w formie zabezpieczenia podstawowych potrzeb w szczególności dla rodzin niewydolnych wychowawczych są rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niespokrewnione oraz rodziny zastępcze zawodowe. Bezpośrednią opiekę i nadzór nad rodzinami zastępczymi z terenu gminy Buczkowice prowadzą pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej. Tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej aktywnie współpracuje w tym zakresie zarówno z kuratorami rodzinnymi oraz pracownikami socjalnymi PCPR.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomocy udziela się tu w szczególności w formie pracy socjalnej, zasiłków pieniężnych, poradnictwa specjalistycznego. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Jednak na podstawie doświadczenia pracowników socjalnych wynikającego z wieloletniej praktyki pracy w środowisku przyjąć należy założenie, że są takie rodziny, które zawsze będą wymagały wsparcia, a praca socjalna będzie koncentrowała się wokół utrzymania pewnego poziomu samodzielności. Są to rodziny, które z różnych względów będą wymagały stałego wsparcia ze środowiska zewnętrznego.

Liczba rodzin zastępczych z terenu Gminy Buczkowice

	2009 rok	2010 rok	2011 rok	2012 rok
Rodziny zastępcze spokrewnione	12 rodzin w tym 16 dzieci	11 rodzin w tym 16 dzieci	9 rodzin w tym 13 dzieci	6 rodzin w tym 10 dzieci
Rodziny zastępcze niespokrewnione	1 rodzina w tym 2 dzieci	1 rodzina w tym 1 dziecko	1 rodzina w tym 1 dziecko	0
Rodziny zastępcze zawodowe	1 rodzina w tym 5 dzieci	1 rodzina w tym 5 dzieci	1 rodzina w tym 5 dzieci	0
Rodziny zastępcze niezawodowe	0	0	0	3 rodziny w tym 3 dzieci
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	1 w tym 5 dzieci

Tabela Nr 11 Liczba rodzin zastępczych z terenu Gminy Buczkowice w latach 2009 - 2012

Źródło: Na podstawie informacji uzyskanej z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku - Białej

Powyższe dane wskazują na łagodnie malejącą liczbę rodzin zastępczych co może być wynikiem, iż dzieci wychowujące się w tych rodzinach dorastają i w związku z osiągnięciem wieku pełnoletniości zostają usamodzielniane, a przy tym na terenie Gminy Buczkowice nie powstają nowe rodziny zastępcze. Co nie znaczy, że problemy w rodzinach maleją. Tylko na podstawie 2012 roku możemy stwierdzić, iż 5 dzieci z trzech rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Buczkowice, zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych jednak zamieszkujących poza terenem naszej Gminy.

Analizując powyższą tabelę należy wspomnieć o zmianach jakie dokonały się od dnia 1 stycznia 2012 roku kiedy to weszły w życie nowe przepisy prawne zawarte w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Przepisy prawne art. 39 pkt 1 w rozdziale 2 niniejszej ustawy mówi, że formami rodzinnej pieczy zastępczej, są:

- 1) rodziny zastępcze
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna
- 2) rodzinny dom dziecka ¹⁵

Zmiany obejmują wyparcie sformułowania rodziny zastępczej niespokrewnionej na rzecz podziału na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe, przy czym nadal rodzinę taką tworzą małżonkowie lub osoba niespokrewnieni z przyjętymi dziećmi.

Wspomniana ustawa przyniosła również zmiany w odpłatności za pobyt dzieci w rodzinie zastępczej, obecnie udział finansowy Ośrodków Pomocy Społecznej został ustalony procentowo od danego roku przyjęcia dziecka do rodziny do 50% udziału w odpłatności w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Kolejną ważną zmianą jest wprowadzenie w system pomocy społecznej nowego zadania jakim jest asystent rodziny. Przepisy ustawy określają kwalifikacje, uprawnienia i zadania asystenta rodziny. Nowelizacja ustawy, która weszła w czerwcu 2012 r. zakłada udział asystenta w rodzinie jako zadanie fakultatywne natomiast od 1 stycznia 2015 r. będzie zadaniem obligatorijnym.

Nowym wyzwaniem będzie też wprowadzenie do pomocy społecznej rodziny wspierającej oraz pobyt dzieci w placówkach wsparcia dziennego.

¹⁵ Ustawa z dn. 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej / Dz.U.z 2011 nr 149 poz.887/

b) Uzależnienie od alkoholu

Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najpoważniejszych problemów. Zjawisko to w naszej gminie stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka mieszkańców gminy i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej.

„Uzależnienie jest tą chorobą, która powoduje, iż mimo bardzo poważnych szkód zdrowotnych i psychospołecznych powodowanych przez picie, osoba nią dotknięta nie potrafi skutecznie powstrzymać się od picia.”¹⁶

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu. W rodzinach, które objęte są pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej, daje się zauważyć stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, a także zjawisko dziedziczenia alkoholizmu. Szczególnego znaczenia nabiera wzorzec picia alkoholu w rodzinie, niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców, a wymaganiami stawianymi wobec dziecka co do spożywania alkoholu oraz brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. Problem nadużywania alkoholu jest bardzo skomplikowany, gdyż obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji w rodzinie, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne, a nierzadko również problemy z prawem.

Praca z tak zaburzonymi klientami Ośrodka Pomocy Społecznej jest bardzo trudna, długotrwała, często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z alkoholikami pracownikom OPS przychodzi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Buczkowicach.

Komisja prowadzi szerokie działania profilaktyczne i pomocowe na rzecz minimalizowania skutków oraz samego zjawiska nadużywania alkoholu na terenie naszej Gminy.

Szczegółowe uregulowania dotyczące rozwiązywania problemów alkoholowych znajdują się w gminnym programie rozwiązywania problemów alkoholowych, zatwierdzanym uchwałą rady gminy. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określa strategię Gminy Buczkowice w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz sposoby minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych powodowanych przez alkohol. Program jest realizacją w/w działań Gminy Buczkowice od 2000 roku i zawiera system działań określonych jako zadania własne Gminy wynikające z art. 4 ust.1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2007 roku Nr 70 poz. 473 z późn. zm.)

Program jest spójny z Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii, Gminnym Programem Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Buczkowice.

Profilaktykę określono tutaj jako system działań zmierzających do utrzymania istniejącego stanu rzeczy ocenianego jako pożądany lub satysfakcjonujący oraz niedopuszczenie do pojawienia się takich stanów rzeczy, które byłyby oceniane jako negatywne, a które już mogą występować w formach złażkowych (Pytko: Profilaktyka wykołejenia społecznego Encyklopedia Pedagogiczna 1997 r.)

W związku z faktem, iż Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest przyjmowany uchwałą Rady Gminy co roku, w czwartym kwartale każdego roku następuje podsumowanie jego realizacji, stąd dane liczbowe pozyskane dla potrzeb Programu stanowią statystykę z 3 pierwszych kwartałów danego roku.

¹⁶ Jerzy Melibruda „Ludzie z problemami alkoholowymi” Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996 r. s. 7

Dane informacyjne z Izby Wytrzeźwień:	2011 rok	2012 r.
Liczba osób doprowadzonych i przebywających w Izbie Wytrzeźwień z terenu Gminy Buczkowice	62	63
W tym kobiet i mężczyzn	3 kobiety 59 mężczyzn	8 kobiet 55 mężczyzn w tym 1 nieletni

Tabela Nr 12 Dane informacyjne z Izby Wytrzeźwień w Bielsku – Białej w latach 2011 - 2012

Źródło: Na podstawie informacji uzyskanej z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Buczkowice

Dane informacyjne z Komisariatu Policji:	2011 rok	2012 r.
Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców	5	16
Liczba interwencji gdzie sprawcy znajdowali się pod wpływem alkoholu	193	63
Liczba procedur „NIEBIESKA KARTA”	9	14
Liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą GOPS	13	13

Tabela Nr 13 Dane informacyjne z Komisariatu Policji w Szczyrku w latach 2011 - 2012

Źródło: Na podstawie informacji uzyskanej z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Buczkowice

Dane informacyjne Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:	2011 rok	2012 r.
Liczba postępowań w przedmiocie wyjaśnienia okoliczności wskazujących na nadużycie alkoholu	17	12
Liczba wezwanych osób/ liczba wezwań	26/42	14/24
Liczba przeprowadzonych rozmów w Punkcie Konsultacyjnym	40	30
Liczba osób skierowanych do biegłego celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia	11	12
Liczba osób, które zgłosiły się do biegłego	7	7
Liczba osób u których stwierdzono występowanie uzależnienia od alkoholu	3	3
Liczba osób w odniesieniu do których skierowano wnioski o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego	4	4
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Buczkowice	45	40

Tabela Nr 14 Dane informacyjne GKRPA w Gminie Buczkowice w latach 2011 - 2012

Źródło: Na podstawie informacji uzyskanej z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Buczkowice

Szeroki zakres współpracy GKRPA z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i podmiotami zarówno z terenu Gminy Buczkowice jak również o zasięgu powiatowym poszerza wachlarz działań i możliwości. Bardzo pozytywnym aspektem jest zacieśnienie współpracy Komisji z tut. Ośrodkiem Pomocy Społecznej poprzez wspólne działania w pracy nad eliminowaniem zjawiska przemocy, o tym szerzej w kolejnym rozdziale.

W ramach swojej działalności Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi:

- Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób z problemami alkoholowymi czynny w czwartki w godz. 15³⁰ – 17³⁰,
- zajęcia profilaktyczno – wychowawcze realizowane w szkołach oraz w Gminnym Ośrodku Kultury (zajęcia sportowe i świetlice środowiskowe), promujące zdrowy styl życia,
- współpraca i dofinansowanie działań terapeutycznych prowadzonych przez Placówki Leczenia i Terapii Uzależnień,
- profilaktyczną działalność informacyjno – edukacyjną poprzez wsparcie programów szkolnych podczas ferii zimowych,
- współorganizuje imprezy profilaktyczno – wychowawcze promujące zdrowy i trzeźwy styl życia.

Jak wynika ze szczegółowych sprawozdań realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Buczkowice na lata 2009- 2012, zdecydowaną większość środków przeznacza się na działania z zakresu szeroko pojętej profilaktyki. Znaczną część tych działań stanowią propozycje kierowane do dzieci i młodzieży. Są nastawione na rozbudzenie zainteresowań, ukształtowanie w sposób właściwy ich postaw społecznych młodych ludzi tak aby w sposób ciekawy i akceptowany społecznie spędzali swój wolny czas.

c) Przemoc w rodzinie

W dziedzinie pomocy społecznej o zjawisku przemocy mówi się w ograniczonym zakresie tzn. nie obejmuje się tu całego zakresu przemocy związanej z przestępczością lecz dotyczy obszaru związanego z przemocą domową wobec członków rodziny.

Przemoc jest bolesnym zjawiskiem, które współwystępuje z innymi problemami, najczęściej dostrzega się tu patologiczne nadużywanie alkoholu.

Przemoc występuje zasadniczo w rodzinach nie objętych świadczeniami pomocy społecznej dlatego znikoma ilość lub w ogóle dotychczas nie były rejestrowane przez ośrodki pomocy społecznej.

Stąd jeśli dokonamy analizy danych statystycznych stwierdzimy, że w latach 2009 i 2010 ośrodek pomocy społecznej objął pomocą 2 rodziny, natomiast w 2011 roku takiej rodziny nie było:

2009 rok – 2 rodziny

2010 rok - 2 rodziny

2011 rok - 0

2012 rok – 1 rodzina

Jednak kolejną dużą zmianę jaką przyniósł rok 2011 było powołanie przez Wójta Gminy Buczkowice, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W dniu 10 czerwca 2011 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego w skład którego weszli specjaliści z różnych dziedzin wspierania rodziny. Zespół tworzy 11 osób, a wśród nich: przedstawiciele szkół, służby zdrowia, sądownictwa, policji i innych podmiotów, które w zakresie swoich zadań mają na celu szerokorozumianą pomoc rodzinie. Szczegółowe warunki funkcjonowania zespołu jak również wyznaczenie zadań opisane są w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.¹⁷

Do przemocy domowej zaliczane są następujące zachowania:

- przemoc fizyczna w formie bicia i maltretowania,
- przemoc słowna polegająca na poniżaniu, wyzywaniu, krzyku,
- przemoc seksualna w formie molestowania i wykorzystywania seksualnego oraz zmuszania do czynów lubieżnych również podejmowanie zachowań seksualnych w obecności dzieci,
- przemoc psychiczna polegająca na zastraszaniu, demoralizacji i zachowań agresywnych jak również nie okazywanie uczuć i bliskości wobec dzieci,
- zaniedbywanie dzieci i osób wymagających opieki i wsparcia, pozostawienie ich bez zaspokojenia podstawowych ludzkich potrzeb.

Obecnie w przypadku podjęcia jakiejkolwiek informacji o możliwości wystąpienia zjawiska przemocy, organy takie jak szkoła, ośrodek pomocy społecznej czy policja mają obowiązek wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”. Szczegółowe informacje zakładania tejże procedury, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach zamieścił na stronie internetowej.

Niebieska Karta zostaje przekazana do Zespołu Interdyscyplinarnego, który powołuje grupy robocze mające na celu diagnozowanie, obserwację i długofalowe działania zmierzające do eliminowania zjawiska przemocy oraz jego skutków. Nadal jest to praca interdyscyplinarna tj. wspólna dla wielu podmiotów zajmujących się pracą na rzecz rodziny, ich działania wynikają z wyspecjalizowanych form i metod pracy w dążeniu do maksymalnego usprawnienia i prawidłowego funkcjonowania rodziny w społeczeństwie zgodnie z przyjętymi normami.

W tym zakresie współpracujemy ze szkołami, policją, sądami, prokuraturą, kuratorami społecznymi i zawodowymi, służbą zdrowia, kościołami. Wspomagają nas: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Buczkowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej, Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku – Białej, Pogotowie Opiekuńcze, Ośrodek Adopcyjny - w zależności od rozmiaru i formy przemocy. Są to działania długofalowe i bardzo trudne. Samo diagnozowanie przemocy w rodzinie jest zjawiskiem bardzo trudnym do stwierdzenia. Dodatkowym negatywnym aspektem jest utajenie problemu przez osoby dotknięte przemocą, co ma destrukcyjny wpływ na dalsze funkcjonowanie tych osób.

W rodzinach dotkniętych przemocą bardzo często dochodzi do sytuacji kryzysowych. Placówką, która świadczy pomoc osobom dotkniętym sytuacją kryzysową jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej

¹⁷ Ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie / Dz.U.. Nr 180, poz. 1493 z późn.zm./

w Bielsku- Białej. Fachowa i specjalistyczna pomoc polega na interwencji, terapii indywidualnej, terapii grupowej, możliwości uzyskania porady i wsparcia psychicznego w trudnej sytuacji jak również tymczasowe miejsce zamieszkania jako odizolowanie osoby doznającej przemocy od osoby, która tę przemoc stosuje.

d) Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Problemy w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego polegają na trudnościach readaptacyjnych tj. powrotu do środowiska, prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, zabezpieczeniu własnych potrzeb życiowych. Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej, w ostatnich latach pomocą objęto następującą liczbę osób:

- 2009 rok – 5 osób, w tym 9 osób w rodzinie
- 2010 rok – 3 osoby samodzielnie gospodarujące
- 2011 rok - 3 osoby samodzielnie gospodarujące
- 2012 rok – 1 osoba samodzielnie gospodarująca

Wychodząc naprzeciw problemom readaptacyjnym osób opuszczających zakłady karne, Śląska Fundacja ETOH uruchomiła ośrodek readaptacyjny w Bielsku – Białej. Mieszkańcy Ośrodka mają zapewnioną pomoc i opiekę psychologiczną, prawną, socjalną, pomoc w sprawie doradztwa zawodowego i poszukiwania pracy.

e) Bezdomność

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

Bezdomny to człowiek nie posiadający własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mający możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania z różnych przyczyn.¹⁸

Na terenie gminy Buczkowice, problem bezdomności nie jest duży, a jednak pojawiają się jednostki wymagające pomocy w tym zakresie.

Na przestrzeni ostatnich czterech lat, bezdomność zdiagnozowano następująco:

- 2009 rok – 2 osoby
- 2010 rok – 1 osoba
- 2011 rok - 3 osoby
- 2012 rok – 1 osoba

Bezdomni najczęściej otrzymywali pomoc w zapewnienia schronienia oraz żywności w Domach dla Bezdomnych w Ustroniu Polanie, w Mariance Rędzińskiej, w Noclegowni w Bielsku- Białej. Osobom tym udzielono pomocy rzeczowej w formie zapewnienia odzieży oraz artykułów higienicznych.

f) Narkomania

Zjawisko narkomanii na terenie Gminy Buczkowice nie jest częstym powodem korzystania z pomocy społecznej. Należy uściślić, że działania podejmowane przez pracowników socjalnych w pomocy społecznej w zakresie rozwiązywania kwestii narkomanii koncentrują się głównie na readaptacji społecznej narkomanów, którzy powracają do zdrowia. Readaptacja polega na powrocie do społeczeństwa i przystosowaniu się do zasad i norm w nim obowiązujących.

A więc pomoc w poszukiwaniu pracy, znalezienia schronienia, praca z rodziną, praca polegająca na projektowaniu życia bez narkotyków, współpraca z innymi podmiotami zajmującymi się specjalistycznymi działaniami dla uzależnionych od narkotyków.

¹⁸ M. Pisarska „ Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Kobiet” [w : Praca socjalna nr 4, s. 39]

Statystyka osób korzystających ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest niewielka, ale ponieważ istnieje, nie można pominąć tego problemu:

2009 rok – 1 osoba

2010 rok – 0

2011 rok – 1 osoba

2012 rok - 1 osoba

Dostrzegając wagę problemu narkomanii Rada Gminy w Buczkowicach przyjęła uchwałą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2013 r. Przygotowując ów Program założenia oparto na szczegółowej analizie przestępczości narkotykowej sporządzonej dla Wójta Gminy Buczkowice przez referat dw. z Przestępczością Narkotykową, Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Bielsku – Białej.

Poniższa tabela wykazuje liczbę przestępstw narkotykowych na terenie Komisariatu Policji w Szczyrku w stosunku do liczby przestępstw kryminalnych oraz do liczby przestępstw narkotykowych na terenie Komendy Miejskiej Policji w Bielsku – Białej.

	2008 rok	2009 rok	2010 rok	2011 rok
Liczba przestępstw kryminalnych na terenie KP Szczyrk	401	411	421	512
Liczba przestępstw narkotykowych teren KMP Bielsko - Biała	216	245	369	420
Liczba przestępstw narkotykowych na terenie KP Szczyrk	18	7	13	29

Tabela Nr 15 Dane informacyjne o liczbie przestępstw kryminalnych i przestępczości narkotykowej na terenie Komisariatu Policji w Szczyrku w latach 2008 - 2011

Źródło: Pisemna analiza badawcza sporządzona przez Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Bielsku – Białej dla Wójta Gminy Buczkowice

Nadmienić należy, że Komisariat Policji w Szczyrku swoim zasięgiem obejmuje również terytorium Gminy Buczkowice. Powyższe dane nie wyszczególniają przestępstw dokonanych na terenie naszej Gminy, a jedynie prowadzone przez Komisariat Policji.

Porównując dane statystyczne liczby przestępstw narkotykowych dokonanych na terenie Gminy Buczkowice w stosunku do ogólnej liczby przestępstw dokonanych na terenie miasta Bielska – Białej stwierdzić należy, problem na terenie Buczkowic nie występuje na wielką skalę. Jednak biorąc pod uwagę jego występowanie można przyjąć, że jest on ukrywany, a brak wyspecjalizowanego wydziału na naszym terenie może wpływać na jego niską wykrywalność.

III. Ocena

III. 1. KONKLUZJE WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY I ANALIZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Analiza problemów społecznych oraz badanie skuteczności prowadzonych działań i rozwiązań służy podniesieniu efektywności oddziaływań pomocowych. Realizacja zadań ma zapewnić możliwość działań wspierających rodziny i osoby w procesie odzyskiwania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno – ekonomicznych, możliwość sukcesywnego zmniejszania się liczby środowisk uzależnionych od świadczeń pomocy społecznej.

► Ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach skorzystało:

w 2009 roku - 195 rodzin,

w 2010 roku – 166 rodzin

w 2011 roku – 146 rodzin

w 2012 roku - 153 rodziny

Powyższe dane wskazują na obniżanie się liczby osób otrzymujących wsparcie finansowe z pomocy społecznej, co może być jedynie wynikiem braku zmiany w podwyższeniu kryterium dochodowego, które w stosunku do zwiększających się stale kwot wynagrodzeń oraz ponoszonych kosztów codziennego życia dyskwalifikowało znaczną grupę osób żyjących na poziomie ubóstwa socjalnego. Kryterium dochodowe zostało podniesione w październiku ubiegłego roku. Te liczby nie oznaczają też zmniejszenia liczby różnych problemów, gdyż praca socjalna nie wymaga stosowania kryteriów dochodowych lecz dotyczy i świadczona jest dla każdego człowieka zgłaszającego się w Ośrodek Pomocy Społecznej i rzadko bywa wykazywana w rzeczywisty sposób.

► Z analizy problemów społecznych wynika, że dysfunkcją, która występuje nadal w porównaniu do poprzedniego dokumentu Strategii, w największej liczbie rodzin jest – **bezrobocie**. Szczegółowe dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku – Białej pokazują, że liczba osób bezrobotnych ciągle wzrasta bez względu na wiek oraz wykształcenie.

► Kolejną grupą osób wymagających wsparcia instytucji pomocy społecznej są **rodziny wielodzietne, rodziny z małymi dziećmi oraz rodziny niepełne**. Jak pokazują statystyki kondycja finansowa tych rodzin, na terenie Gminy Buczkowice, w ostatnich latach uległa znacznemu pogorszeniu. Niewątpliwie jest to związane z kwestią **ubóstwa**. Coraz więcej rodzin, osób żyje w trudnych warunkach, z trudnością radząc sobie z codziennymi problemami.

Jak wynika z badań empirycznych prowadzonych w Polsce nad ubóstwem, jego przyczynami są przede wszystkim: bezrobocie, niskie dochody i nieumiejętne gospodarowanie funduszami. W ostatnich latach zdecydowanie najważniejszą przyczyną ubóstwa w Polsce jest bezrobocie. Z doświadczeń ośrodków pomocy społecznej wynika, że kiedy rozwiązana zostaje kwestia bezrobocia w rodzinie, po pewnym czasie rodzina ta wychodzi z ubóstwa.

► Niezwykle ważnym problemem społecznym w gminie Buczkowice jest **niepełnosprawność**. Spośród klientów pomocy społecznej są osoby niepełnosprawne ruchowo, intelektualnie, upośledzone umysłowo oraz osoby chore psychicznie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach wspiera tą grupę osób, mając na względzie dążenie do maksymalnej poprawy i usamodzielnienia w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych. W organizowaniu pomocy osobom niepełnosprawnym współpracuje z Powiatowym Zespołem do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności oraz z organizacjami, stowarzyszeniami, które prowadzą działania w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Szczególnie trudną, w pracy socjalnej, jest grupa osób chorych psychicznie, stąd zachodzi konieczność poszerzenia działań w obszarze pomocy w formie zorganizowania specjalistycznych usług opiekuńczych. Co z kolei pozwoli na nawiązanie współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej z Poradnią dla Osób Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Olszówce.

► Ważną dysfunkcją w rodzinach klientów pomocy społecznej w gminie Buczkowice, która niewątpliwie ściśle związana jest z wyżej opisaną dysfunkcją jest **dlugotrwała choroba**. Wśród tych osób, największą liczbę stanowią osoby starsze, ale również i te które wymagają szczególnej troski i opieki osób drugich, a często też fachowej, specjalistycznej lub całodobowej pomocy.

► Ważnym i niepokojącym problemem występującym na terenie gminy Buczkowice, choć nie sięga on dużych rozmiarów, jest **bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego**. Działania pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej wymagają prawidłowej diagnozy, wyznaczenia kierunków pomocy rodzinie, a następnie długotrwałą pomoc skupiającą się przede wszystkim na uczeniu prawidłowych postaw, zachowań, mechanizmów obronnych, akceptowanych w społeczeństwie. Jest to praca szczególnie trudna, gdyż zaburzone funkcjonowanie całej rodziny wymaga działań naprawczych skoordynowanych i skierowanych na wszystkich członków rodziny.

W związku z powyższym również Ośrodek Pomocy Społecznej w Buczkowicach jest wnioskodawcą ustanowienia opieki sądowo – kuratorskiej w rodzinach, a w szczególnych przypadkach rozważenia i poddania możliwości opieki zastępczej nad zagrożonymi dziećmi.

► Kolejną dysfunkcją wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach jest **uzależnienie od alkoholu**. Jest to problem szczególnie trudny, gdyż dotyka on całej rodziny i powoduje niesamowite spustoszenie w budowaniu wzajemnych prawidłowych relacji w rodzinie. Niestety długo trwające procedury sądowo – administracyjne, poza tym brak stosownych narzędzi w pomocy społecznej w walce z alkoholizmem uniemożliwia sprawne działania pomocowe tak dla osoby uzależnionej jak i osób współuzależnionych. Wydaje się, iż podjęcie działań w kierunku zapewnienia osobom, z tej grupy ryzyka, pomocy psychologicznej oraz grupy wsparcia dla osób współuzależnionych ograniczyłoby niszczycielskie skutki degradacji społecznej.

Jednak bardzo ważnym organem, który podejmuje wiele działań w szczególności profilaktycznych jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dodać należy, iż współpraca OPS oraz GKRPA zacieśnia swoje kręgi również na poziomie pracy ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

► Skutkiem istnienia problemu alkoholowego w rodzinie jest bardzo często **przemoc domowa**. Tak jak w sferze problemu nadużywania alkoholu, tak też w kwestii przemocy istnieje konieczność posilkowania się pomocą psychologa. Ważnym jest jednak aby już w przypadku podejrzeń występowania przemocy w rodzinie, siły różnych profesji zawodowych zostały sprzęgnięte, co ma na celu całkowite usunięcie dewiacyjnych zachowań i przywrócenie rodziny do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Te działania wykonujemy już poprzez funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

► Stosunkowo niewielu rodzin w Buczkowicach dotyczy kwestia **trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego**. Niewielki jest też problem **bezdomności** – dotyczący kilku osób, **przestępczości narkotykowej** czy też **sytuacji kryzysowej** lub **kłeski żywiołowej**.

To nie znaczy, że tych problemów nie ma, one pojawiają się i wymagają podjęcia działań pomocowych ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponieważ dysfunkcje te nie wymagają szerokich działań najczęściej w przypadku ich wystąpienia są one zindywidualizowane i dostosowane do potrzeb osoby czy rodziny, która nagle została dotknięta problemem.

► Z diagnozy problemów społecznych w gminie Buczkowice wynika, że wśród rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej są rodziny wieloproblemowe, to znaczy takie, w których występuje więcej niż jedna dysfunkcja. Stąd konieczność wyłonienia problemu głównego jako nadrzędnego i mogącego generować pozostałe dysfunkcje czy też niedomagania.

III.2. ZASOBY GMINY BUCZKOWICE, MOGĄCE BYĆ WYKORZYSTYWANE DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasoby wewnętrzne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach:

- ♦ wykwalifikowana kadra specjalistów, pracowników socjalnych pracujących na rzecz społeczności lokalnej Gminy Buczkowice
- ♦ unowocześnione zaplecze lokalowe z uwzględnieniem likwidacji barier architektonicznych w dostępie do usług pomocy społecznej dla miejscowej ludności
- ♦ wychodzenie naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej poprzez staranie się i organizowanie projektów systemowych na wysokim poziomie
- ♦ tworzenie i realizacja nowych programów zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koncentrujących się na potrzebach mieszkańców Gminy Buczkowice
- ♦ współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach z innymi podmiotami w celu minimalizacji skutków ubocznych wynikających z braku różnorodnych instytucji pomocowych na terenie Gminy Buczkowice
- ♦ zapewnienie wsparcia psychologicznego osobom potrzebującym

Zasoby zewnętrzne GOPS, na terenie Gminy Buczkowice funkcjonują:

- ♦ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- ♦ Gminny Ośrodek Kultury
- ♦ 4 zespoły szkół podstawowych i gimnazjów
- ♦ liceum ogólnokształcące
- ♦ 3 przedszkola oraz zespół przedszkolny w Kalnej
- ♦ Biblioteka Publiczna w Buczkowicach z filiami oraz biblioteki szkolne.
- ♦ 4 kościoły parafialne
- ♦ Gminny Ośrodek Zdrowia w Buczkowicach z filią w Rybarzowicach
- ♦ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rybarzowice
- ♦ Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych ich Rodzin i Przyjaciół „Promyk”
- ♦ Towarzystwo Społeczno – Kulturalne „Zagroda”
- ♦ Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „NADZIEJA” w Buczkowicach
- ♦ terenowe koła związku emerytów i rencistów w Rybarzowicach i Godziszce

Ponadto mieszkańcy gminy Buczkowice będący w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z instytucji i placówek, znajdujących się poza gminą:

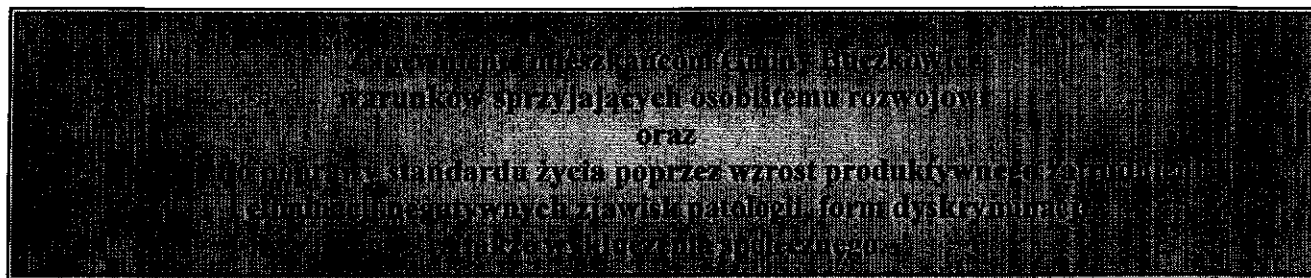
- ♦ Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku- Białej
- ♦ Sąd Rejonowy Wydział IV Rodzinny i Nieletnich w Bielsku - Białej
- ♦ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku- Białej
- ♦ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Bielsku – Białej
- ♦ Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”
- ♦ Podbeskidzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku – Białej
- ♦ Dom Samotnej Matki i Dziecka w Bielsku - Białej
- ♦ Domy Pomocy Społecznej w Bielsku- Białej i powiecie bielskim
- ♦ Środowiskowe Domy Samopomocy w Bielsku - Białej
- ♦ Komisariat Policji w Szczyrku
- ♦ Ośrodek Readaptacyjny Śląskiej Fundacji ETOH – Błękitny Krzyż w Bielsku – Białej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- ♦ Subrejonowy Ośrodek Leczenia Chorób Psychiczych i Nerwic w Bielsku – Białej
- ♦ Poradnia Leczenia Uzależnień w Bielsku - Białej
- ♦ Beskidzkie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Nadzieja” w Bielsku – Białej
- ♦ Katolicki Ośrodek Wychowania i Resocjalizacji Młodzieży w Bielsku - Białej
- ♦ zakłady pracy (państwowe i prywatne) w sąsiadujących z gminą Buczkowice miejscowościach oraz w mieście - Bielsko- Biała.

III.3. DEFICYTY W GMINIE BUCZKOWICE, UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- brak miejsc pracy na otwartym rynku pracy
- mało miejsc pracy na terenie gminy
- brak ośrodków wsparcia (dziennego pobytu) dla osób starszych, niepełnosprawnych i chorych dorosłych mieszkańców gminy
- brak całodobowej placówki dla osób starszych – samotnych i chorych
- brak skuteczności w egzekwowaniu wykonania wyroków sądowych w zakresie zobowiązania do leczenia odwykowego
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, w tym tworzeniem dokumentacji
- szeroko rozwinięte procedury formalne

III.4. CELE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

a) CEL GŁÓWNY:

b) CELE SZCZEGÓŁOWE:

- Zmniejszenie niekorzystnych skutków bezrobocia dla osób i rodzin dotkniętych tą dysfunkcją.
- Systemowe podejście do rodziny - wzmocnienie rodziny stanowiącej najważniejszą grupę oparcia społecznego dla osoby (osób) w trudnej sytuacji życiowej.
Opracowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
- Objęcie szczególną opieką i pomocą dzieci, które żyją w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności i rodzinach niewydolnych wychowawczo.
- Wspieranie systemu wsparcia społecznego dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i ich rodzin.
- Wspieranie systemu wsparcia społecznego dla osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych i ich rodzin.
- Opracowanie Gminnego Programu Wychodzenia z Bezdomności.

c) KIERUNKI DZIAŁAŃ OBEJMUJĄCE W SZCZEGÓLNOŚCI:

- Podejmowanie działań mających na celu aktywizację zawodową bezrobotnych poprzez sprawne poruszanie się na rynku pracy oraz organizowanie z udziałem osób bezrobotnych prac interwencyjnych.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu /pomoc psychologiczna/.
- Udzielenie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Udzielenie specjalistycznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową.
- Wspieranie grupy osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin, zwiększenie dostępności udziału osób niepełnosprawnych w różnych programach mających na celu usprawnienie funkcjonowania tych osób.
- Diagnozowanie i ulepszanie możliwości wsparcia i opieki dla osób starszych i chorych na terenie gminy Buczkowice.
- Diagnozowanie i obserwacja przyczyn zjawisk patologicznych na terenie Gminy Buczkowice oraz podejmowanie działań profilaktycznych mających na celu minimalizację efektu marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców Gminy.

III. 5. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII

- a) Aktualizowana co roku diagnoza problemów społecznych posłuży do opracowania nowych programów i projektów dotyczących rozwiązywania tych problemów.
- b) W pozyskiwaniu i opracowywaniu danych dotyczących problemów społecznych, GOPS współpracować będzie przede wszystkim z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz innymi instytucjami i organizacjami funkcjonującymi na terenie gminy Buczkowice, które posiadają informacje – przydatne do aktualizacji diagnozy problemów społecznych.
- c) Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się w wyniku zmian regulacji prawnych czy też wzrastania różnych dolegliwości społecznych. Ewaluacja jest działalnością normatywną gdyż wykorzystując istniejące normy może wprowadzać nowe procedury i zmiany. Jest też działalnością instrumentalną gdyż jej podstawowym celem jest dostarczanie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej w podejmowaniu decyzji.
- d) Wdrażanie Strategii monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów będzie dokonywana corocznie.

Spis tabel zawartych w części II niniejszego opracowania:

Tabela Nr 1	Liczba ludności z podziałem na sołectwa lata 2010 - 2012
Tabela Nr 2	Liczba ludności z podziałem na wiek za lata 2010 – 2012
Tabela Nr 3	Liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową w latach 2008 – 2012
Tabela Nr 4	Rozkład dysfunkcji wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach w latach 2009-2012
Tabela Nr 5	Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach na lata 2009 – 2012.
Tabela Nr 6	Bezrobotni w gminie Buczkowice zarejestrowani w PUP (wg płci) w latach 2009 – 2012
Tabela Nr 7	Bezrobocie jako główny powód korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.
Tabela Nr 8	Niepełnosprawność wśród klientów pomocy społecznej.
Tabela Nr 9	Długotrwała lub ciężka choroba wśród klientów pomocy społecznej.
Tabela Nr 10	Ubóstwo jako jedna z przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.
Tabela Nr 11	Liczba rodzin zastępczych z terenu Gminy Buczkowice w latach 2009 - 2012
Tabela Nr 12	Dane informacyjne z Izby Wyrzeźwień w Bielsku – Białej w latach 2011 - 2012
Tabela Nr 13	Dane informacyjne z Komisariatu Policji w Szczyrku w latach 2011 - 2012
Tabela Nr 14	Dane informacyjne GKRPA w Gminie Buczkowice w latach 2011 - 2012
Tabela Nr 15	Dane informacyjne o liczbie przestępstw kryminalnych i przestępczości narkotykowej na terenie Komisariatu Policji w Szczyrku w latach 2008 - 2011

Spis wykresów:

Wykres nr 1	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2009 roku
Wykres nr 2	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2010 roku
Wykres nr 3	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2011 roku
Wykres nr 4	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wieku w 2012 roku
Wykres nr 5	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2009 roku
Wykres nr 6	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2010 roku
Wykres nr 7	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2011 roku
Wykres nr 8	Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Buczkowice wg wykształcenia w 2012 roku

Materiały źródłowe, literatura wykorzystane w niniejszej publikacji:

- 1) Tomasz Kaźmierczak, Marta Łuczyńska „Wprowadzenie do pomocy społecznej” BPS „Śląsk”
- 2) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bielskiego w Obszarze Pomocy Społecznej na lata 2002 – 2015, przyjęta przez Radę Powiatu w Bielsku- Białej uchwałą z dnia 16 maja 2002 roku
- 3) Elżbieta Trafalek Bezrobocie jako zjawisko towarzyszące gospodarce wolnorynkowej, (w:) „Praca socjalna”, Nr 1 z 2000r.
- 4) Wojciech Maciejko, Paweł Zaborniak „Ustawa o pomocy społecznej – komentarz” Wyd.LexisNexis
- 5) red. W.Toczyński „Natura i kwestia ubóstwa” Gdańsk 1991 r.
- 6) red. Rożek – Lesiak, Rodzina w wielkim mieście, jej problemy i sposoby ich rozwiązywania, Zabrze 1998
- 7) Jerzy Melibruda „Ludzie z problemami alkoholowymi” Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996 r.
- 8) M. Pisarska „ Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Kobiet” [w : Praca socjalna nr 4, s. 39]
- 9) Ziemowit Włodarski, Andrzej Hankała „Jestem człowiekiem i żyję wśród ludzi”, W S i P, Warszawa 1991 r.

Ponadto zamieszczono przepisy aktów prawnych:

- 1) Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. / Dz.U.Nr 175 poz.1362 z późn. zm./
- 2) Ustawa z dnia 20.04.2004r.o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- 3) Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. z 2007 roku Nr 70 poz. 473 z późn. zm.)
- 4) Ustawa z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie / Dz.U.. Nr 180, poz. 1493 z późn.zm./
- 5) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej / Dz.U.z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm. /

W związku z wystosowanym zapytaniem uzyskano pisemne oraz ustne informacje:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku – Białej na temat rodzin zastępczych
- 2) Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku – Białej na temat osób bezrobotnych
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Buczkowice, która przedstawiła szczegółowe dane z programów oraz sprawozdań dotyczących problemu alkoholizmu oraz przestępczości narkotykowej
- 4) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bielsku – Białej na temat orzeczeń o stopniu niepełnosprawności

Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Buczkowicach wykazano na podstawie sprawozdań rocznych dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przekazywane do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego Wydział Polityki Społecznej w Katowicach